

DELAVSKA ENOTNOST

PROBLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Sobota, 25. februarja 1967

Št. 7, leto XXIV

— SAMO SE S TO PRESNETO SEDANJOSTJO MORAMO NAJPREJ NEKAJ UKRENITI...!

Karikatura: ANDREJ NOVAK

LETNI OBRACUN SINDIKATA V SAVI

V demokratičnem vzdušju ne manjka zdravih pobud

Kranjski gumarji so s peturno razpravo na nedavnem rednem občnem zboru sindikalne organizacije dokazali, da so pogumni, kritični in tudi samokritični, čeprav jim nekateri kdaj pa kdaj odrekajo to lepo karakterno lastnost. Bogastvo kritičnih pripomb in uporabnih pobud je pobilo trditve, češ da so delavci brezbržni in da za vogali sicer govore o problemih, reševanje pa prepuščajo samoupravnemu vodstvu in strokovnim službam.

Predsedstvo sindikalne organizacije se je v svojem lastnem poročilu pohvalilo, da je zavzemalo zdrava in pravilna stališča do najrazličnejših vprašanj in z njihovo uveljavitvijo v samoupravnem vodstvu tudi podpiralo reformna prizadevanja.

V tem času pa so se nekateri delavci nejevoljno spraševali: »Kaj pa imamo od sindikata, razen obveznosti, da plačujemo članarino?«

Ta vprašanja so bila kljub delovnim uspehom osrednjega sindikalnega vodstva umestna,

kajti občni zbor je priznal, da se niti politika niti posamezna stališča sindikalne organizacije niso vedno izoblikovala na podlagi večinskega mnenja članstva. Transmisija njegovih mnenj in pobud naj bi bili izvršni odbori sindikalnih podružnic, ki jih združuje sindikalna organizacija. Ta transmisija pa je ponekod odpovedala in se prelevila v izvrševalca nalog, ki jih je nalagalo osrednje sindikalno vodstvo.

Nezainteresiranost članstva so stopnjevale še slabe izkušnje delovnih enot. Vuk Cimič je

najbolj jasno označil odnos do neposrednih upravljalcev. »Včasih smo imeli kritiko in samokritiko. Slednja je sedaj zamrla. Tisti, ki ga kritiziraš, misli, da ga osebno ne maraš, da ga hočeš kompromitirati. Zlasti to velja za strokovne službe. Razen tega — kdo sploh resno jemlje sklepe delovnih enot.«

Če večina delavcev misli, da njihove besede padajo na nerodovitna tla, potem, seveda, najbrž tudi zato ne dajejo pobud za razpravljanje o svojih in skupnih vprašanjih v sindikalnih podružnicah.

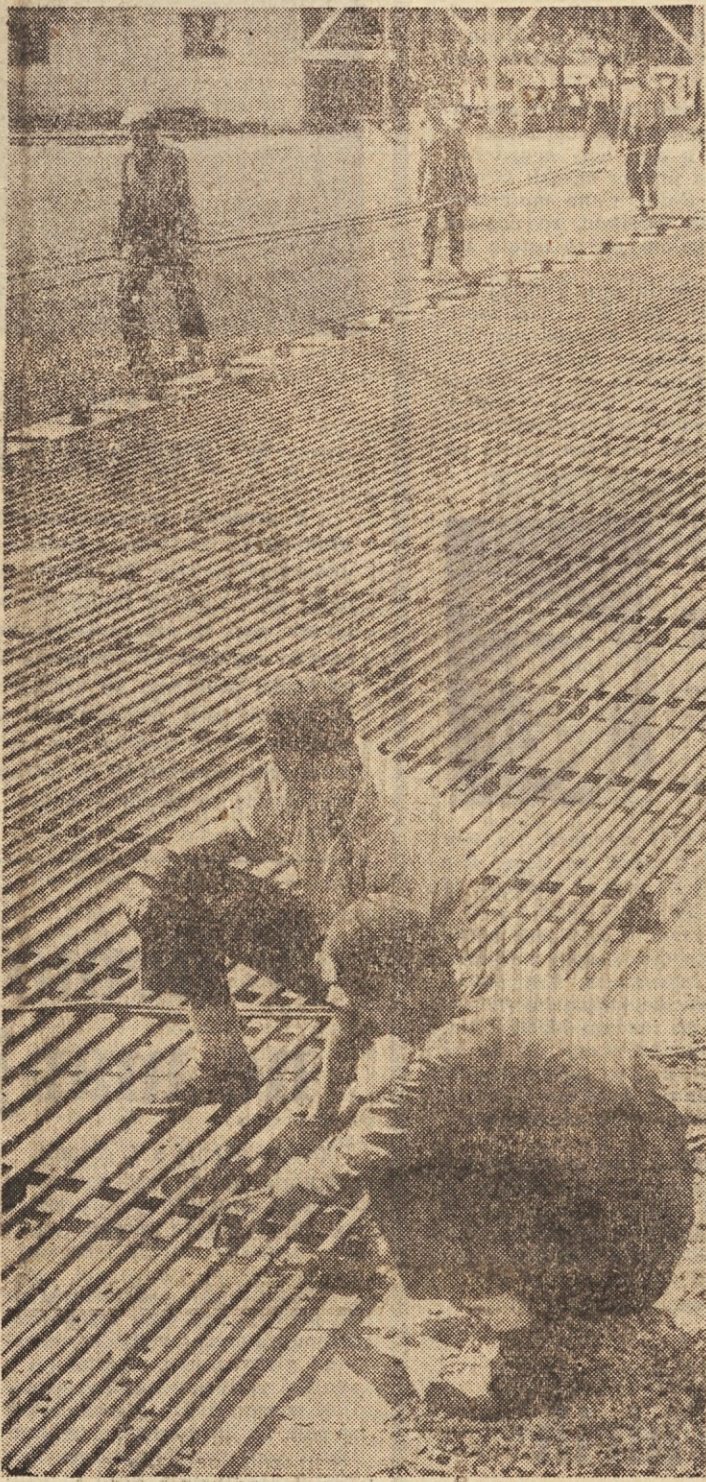
Ob tej ugotovitvi pa nastaja vprašanje, kako naj bi vodstva sindikalnih podružnic krepila in spodbujala samoupravljanje, če niso samostojna? Če se pri delu ogledujejo predvsem navzgor in če se ne zavzemajo za to, da bi informativna služba, za katero daje kolektiv letno 17 milijonov starih dinarjev, publicirala tudi mnenja neposrednih proizvajalcev, probleme in predloge posameznih delovnih enot ter delavnih sindikalnih podružnic?

IDEALNA, TODA MRTVA NOTRANJA ZAKONODAJA

Toda: v Savi imajo tako zgledno notranjo zakonodajo, da jo morajo prevajati v tuje jezike za dežele, ki jih zanima naš samoupravni mehanizem in vpliv vseh zaposlenih na razvoj gospodarstva in demokratičnih medsebojnih odnosov.

Neposredni proizvajalci pa žal svojih pravic ne izkoriščajo vedno in povsod, ker niti statuta kot osrednjega samoupravnega akta mnogi ne poznajo. Niti sami niti sindikalno vodstvo ne

(Nadaljevanje na 2. strani)

VARILCI — FOTO SLUŽBA DE

POBUDA ZA TOLE RAZMIŠLJANJE GRE CELJSKIM SINDIKATOM:

Desetnica našega časa

Ste si kdaj poskusili predstaviti kulturno podobo zaposlenega Celja? Ste?

Zaposleni Celjani sami pravijo, da jih tretjina hodi v gledališče. Na koncerte 35,6%, v kinematografe 89,7%, na likovne razstave skoraj polovica, v muzeje 62,6%, knjige prebira 86,6% odstotka, radio poslušajo skoraj vsi, televizijo spremlja skoraj tri četrtine zaposlenih...

Videz vara: stalnih obiskovalcev gledališč je le 7 odstotkov, literarnim oddajam sledi le 12,8%, resna glasba zanima komaj dobro desetino, prav toliko zaposlenih ne čuti nobene potrebe, da bi vzeli v roko kakršnokoli knjigo, skoraj dve petini visoko kvalificiranih delavcev ne bere...

Torej takšna je podoba zaposlenega Celja, če posplošimo odgovore 2,4% zaposlenih za vse mesto. Veren odraz sočasne razgibanosti in poplitvenosti, vsa

(Nadaljevanje na 11. strani)

V čigavem interesu

Ni bil enkrat izrečen očitek, da naši indikati vse preveč zagovarjajo splošne družbene interese, da preveč posegajo v splošne gospodarske probleme, da preveč zagovarjajo politiko državno upravnih in družbeno samoupravnih organov. In temu nasprotno svet očitek, da vse premalo vidijo interese delavca, probleme njegovega standarda, da so zato premalo »sindikalisti«.

Res — v marsikaterem primeru je bil ta očitek tudi upravičen.

Se veliko večkrat pa krivičen!

Denimo, čemu v sindikatih že nekaj let nazaj tako vztrajno zahtevamo intenzivnejše vključevanje našega gospodarstva v mednarodno delitev dela? Zakaj prav sindikati postavljajo to zahtevno pred zvezne upravne organe, pred skupščinske organe, zakaj to tako odločno terjamo od samoupravnih organov v delovnih organizacijah, od služb in upravnih vodstev? Zakaj je to vprašanje vedno znova v dnevnih redih zasedanj od izvršnih odborov podružnic navzgor?

Toda predno odgovorimo na ta vprašanja, kratko še o nečem drugem. O tem, na katerem poprišču se bije najbolj vroča bitka gospodarskega razvoja. A ne da bi bilo treba navajati podrobnejše številke, lahko rečemo, da je to bitka za čim bolj mehanizirano in avtomatizirano proizvodnjo, za čim bolj masovno in hkrati čim bolj ceneno proizvodnjo, s tem pa bitka za prostor na svetovnem tržišču, kajti ponudba zlasti v majših industrijsko razvitejših državah občutno presega potrebe nacionalnega tržišča. Tako je na primer Danska danes že z 31% svojega gospodarstva vključena v svetovni trg, Belgija s 35 odst., Norveška s 40 odst., Nizozemska s 47 odst. ...

In kje je Jugoslavija? Le s približno 12,5 odst. svoje proizvodnje je vključena v svetovni gospodarski prostor. Res je sicer, da naglo povečujemo tempo vključevanja v mednarodni gospodarski prostor, da za 30 odst. hitreje povečujemo izvoz, kot pa narašča proizvodnja, da naj bi do leta 1970 dosegli v teh prizadevanjih koeficient 1,5.

A kje so drugi? Se povečujejo to svojo vključenost na svetovni trg: Danska s koeficientom 1,8, Norveška s koeficientom 2, sosedni Avstrija in Italija z 2,4, Belgija celo s 3,1...

Vsaka nadaljnja beseda bi bila pravzaprav odveč. Pa vendar: v tej bitki moramo zasnovati masovno in ceneno proizvodnjo, treba si je zagotoviti tudi tržišče zanjo. To pa spet pomeni, da bo po tej poti tudi možno zagotoviti tako proizvodnjo, ki bo sposobna sproti absorbirati vse znanstvene dosežke, ki se bo torej lahko sproti modernirala in zagotavljala visoko produktivnost ter rentabilnost.

To pa je hkrati politika realnega zviševanja življenjske ravni proizvajalca. In da je temu tako, se vsakdo sam lahko prepriča pri sosedih, o katerih smo malo prej govorili.

Zato menda zdaj ni potrebno še posebej odgovarjati, zakaj prav v sindikatih tako vztrajno ponavljamo zahtevo po vključitvi v mednarodno delitev dela.

BOJAN SAMARIN

ZAPISEK S PLENUMA OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA V PTUJU

VEČ DRUŽBENE KONTROLE

Zadnji plenum občinskega sindikalnega sveta v Ptujju je bil posvečen organizaciji in vsebini zdravstvenega varstva v sedanjem času, ko se odgovornost in bremena v znatni meri prenašajo tudi na delovne organizacije in na same zavarovance. Plenum je v celoti podprl prizadevanja za zmanjšanje potrošnje sredstev socialnega zavarovanja. Vendar pa so člani menili, da tega ni mogoče reševati zgolj s predpisi, ki zavarovancem in delovnim organizacijam nalagajo vedno nove obveznosti, čeprav je tudi soudeležba le-teh pri pokrivanju stroškov verjetno smotna, ob sedanjih razmerah pa tudi nujna.

Zmanjšano potrošnjo in pokritje izgub v skladih socialnega zavarovanja bi namreč po mnenju plenuma ObSS Ptuj veliko laže uresničili s smotnejšo organizacijo zdravstvene službe in poenostavitvijo v organizaciji socialnega zavarovanja. Toda pri tem sami zavarovanci in delovne organizacije nimajo nobenega vpliva. Zato še toliko bolj izgubljajo zaupanje v pristojne organe, ki omenjene spremembe že zelo dolgo napovedujejo, pri tem pa hkrati dopuščajo, da ostaja pretežno samo pri besedah.

Prav zaradi tega predsedstvo

ObSS Ptuj zahteva večjo družbeno kontrolo nad sredstvi socialnega zavarovanja in s tem možnost soudeležbe zavarovancev samih in delovnih organizacij pri oblikovanju bodoče politike glede zdravstvenega varstva delovnih ljudi. V zvezi s tem so člani plenuma menili, da bi morali pristojni organi čimprej posredovati javni odgovor na vprašanja, kje vse so se v preteklih letih »porazgubili« presežki sredstev v skladu socialnega zavarovanja, v kaj vse so bila vložena ta sredstva, kako se obračajo in kdaj bodo vrnjena. Če bi namreč tudi za-

varovanci in delovne organizacije že doslej imeli kaj več besede pri programiranju politike glede zdravstvenega varstva, se bržčas ne bi primerilo, da bi nabavljali drago opremo prav za vsako zdravstveno postajo in ambulanto. Velik del za to potrebnih sredstev pa so prispevale delovne organizacije v prepričanju, da bo to v korist njihovih delavcev. Zdaj pa se je v nekaterih primerih izkazalo, da so bili z njihovim denarjem na primer nakupljeni rentgenski aparati za vaše ambulante in zdravstvene postaje, aparature pa so ostale kar v zabojih itd.

Zato se ob ugotavljanju dejstva, da so razmere in sistem, kot smo ga še pred kratkim imeli, omogočale takšno razpisovanje s sredstvi, po mnenju članov plenuma ObSS Ptuj, nikakor ne bi smeli izogniti tudi odgovoru na vprašanje o odgovornosti za škodo in sedanje težave.

Upošteva vse ta in še nekatera druga stališča ter spriči nujnosti, da bi čimprej nadomestili primanjkljaj v skladih socialnega zavarovanja, je ple-

STR. 6.
REŠITEV: VEČTIRNA KOOPERACIJA

STR. 8:
O RUDARJIH IZ SENOVEGA

PRESEDSTVA RS
ZSS O UKREPIH V SOCIALNEM ZAVAROVANJU

STR. 5:
VNOVIČ: V ČIGAVO KORIST SE VRTIJO KOLESA?

STR. 2:
REZERVIRANI STOLPEC

STR. 3:
SMETIŠČE NA DOMAČEM PRAGU

STR. 4:
STALIŠČA

REZERVIRANI STOLPEC

Lado Čretnik

predsednik delavskega sveta, Tovar-
na kovinskih izdelkov Rog, Ljubljana

- Ali je res, da osebni dohodki v vaši delovni organizaciji nekoliko zaostajajo za prejemki v sorodnih delovnih kolektivih?

Na vprašanje moram odgovoriti pritrdilno. V minulemu letu so znašali osebni dohodki v povprečju 73.600 S-din, to je slabih 16 tisočakov več, kot v letu 1965. Pravidnik o delitvi osebnih dohodkov namreč predvideva, da rastejo prejemki v skladu z dvigom produktivnosti in proizvodnje sploh. Temu načelu smo ostali zvesti, zato...

No, ne bi mogel trditi, da imamo le zaradi tega malce skromne prejemke. Glavno težavo vidimo v zamrznjenih cenah, ki so za našo delovno organizacijo iz dneva v dan bolj nevdružne. Samo v minulem in letošnjem letu so na primer narasli stroški proizvodnje za približno 450 milijonov S-din. Cene materialu, ki predstavlja večji del vrednosti naših izdelkov, so namreč poskočile za celih 30%, cene naših izdelkov pa so ostale zamrznjene.

Kje je rešitev...? V bistvu le v povišanju cen. Znotraj delovne organizacije smo namreč storili vse, kar je v naši moči, tako da poteka naš delovni proces kar najbolj premišljeno. Seveda zaradi vsega tega še ni govora o prehodu na 42-urni delovni teden, pa tudi o boljših osebnih dohodkih ne. Za minuli mesec smo si morali celo izposoditi denar za osebne dohodke, kako pa bo ta mesec, še ni jasno. Kredit za »nesezonske mesece«, s katerim si pomagamo vsako leto, je sicer odobren, smola pa je v tem, da banka nima denarja...

Franc Piltaver

član izvršnega odbora sindikalne organizacije v Industriji motornih vozil Novo mesto

- Kaj bi rekli o vaši življenjski ravni?

Zdaj me pridete vprašati, kakšen je moj standard, ko sem se, sicer še maloštevilno družino, kar postavil na noge! Kje pa ste bili takrat, ko sem začel? Takrat, ko sem se zaposlil, bi vam lahko povedal marsikaj, predvsem pa svoje želje.

Res, nekatere so se uresničile. Predvsem sem vložil veliko truda pa tudi denarja v hišo, ki sva jo zgradila skupaj z očetom. Tu zdaj z ženo in štiriletno hčerko tudi živim. Kot vidite, sem zaposlen v brežiškem obratu novomeške industrije motornih vozil, moji mesečni osebni dohodki pa znašajo 75.000 S-din. S tem denarjem pa ne bi vsak mesec »prišel skozi«, če ne bi imeli doma še majhne kmetije, kjer tudi z ženo poprimeva za delo ob prostem času. Mimogrede povedano, v brežiškem obratu nas je veliko takih, ki se v popoldanskem času ukvarjamo s kmetovanjem.

Sele ko sem se pred leti vrnil od vojakov, sem si tako rekoč začel izboljševati svoj standard. Kupil sem si nov radijski in televizijski sprejemnik ter moped, ki mi zelo prav pride. Upam pa, da si bom življenjsko raven še izboljšal, saj smo, kot mi je znano, v našem podjetju minulo leto dobro gospodarili. To pomeni, da se nam bodo zvišali tudi osebni dohodki.

Jože Vidrih

zaposlen v obračunu izvoza trgovskega podjetja Metalka iz Ljubljane

- Kako si kot mlad človek ustvarjate svoj življenjski standard?

V trgovskem podjetju Metalka sem v obračunu izvoza zaposlen štiri leta. Na mesec zdaj prejemam povprečno 90.000 S-din osebnega dohodka. Ta denar pa bi bil preskromen, če bi živel v Ljubljani, ko bi moral, denimo, samo za sobo in hrano odšteti blizu 75.000 S-din. Tako pa živim doma pri mami na Rakeku, kjer imam tudi precej v redu stanovanje, pa tudi hrana mi pride znatno ceneje, le kakih 15.000 S-din. Od mesečnih osebnih dohodkov redno vlagam na hranilno knjižico po 25.000 S-din na mesec. Računal sem, da si bom kupil avtomobil, toda ti načrti so za zdaj padli v vodo, ker si bom moral doma na Rakeku, od koder se vsak dan vozim v službo, urediti stanovanje. Mislim namreč na poroko. Kot pa veste, terja tako stvar precej denarja. Slednjic še, če bi meril mojo življenjsko raven po tem, kar imam, zapišite, da sem si doslej kupil radijski sprejemnik in smučarsko opremo, ki me je veljala kar veliko denarja. Sicer pa preostali del osebnega dohodka porabim v glavnem za obleke. Ta del standarda pa je zelo drag. Denimo: obleka, ki sem si jo dal skrojiti, me je veljala kar 80.000 starih dinarjev.

Franc Avšič

nadzornik premika na Železniški postaji Ljubljana

- Kakšen je vaš odgovor, če vas vprašajo, kako živite?

Za sedaj se nad osebnim dohodkom ne morem pritoževati. Lani sem povprečno zaslužil po 90.000 S-din na mesec. Živim v manjšem enosobnem stanovanju v Hrušici pri Ljubljani. Sem poročen in imam dvojce otrok. Nimam urejenih stanovanjskih razmer, prav tako nimam televizijskega sprejemnika niti avtomobila. Ob slabem vremenu se vozim na delo z avtobusom, sicer pa kar kolesarim. Oba otroka študirata, sin na tehniški srednji šoli, hčerka pa bo letos diplomirala na biologiji. Starši, ki sami šolajo svoje otroke, pa vedo, koliko stane danes študij. Samo z mojo plačo bi živeli kaj skromno, skupaj z ženino pokojnino pa še kar gre. Prejšnja leta smo redno letovali v železničarskih počitniških hiškah v Rovinju, zadnjih nekaj let pa sem dopust preživel kar doma. Zakaj, sem že tako povedal, študij je zelo drag.

Z novim letom smo tudi železničarji prešli na 42-urni delovnik. Od prehoda na krajši delovni čas si ne obetam posebnih ugodnosti, ki bi se odrazile tudi v povečanem osebnem dohodku. Koliko bom pa po novem načinu nagrajevanja točno zaslužil, ne vem, kajti šele ob koncu meseca bom skupaj z akontacijo za februar dobil tudi točen obračun za mesec januar. Bojim se le, da bi ne bilo manj kot lani.

OBRAČUN DELA SINDIKATA V PODJETJU LJUBLJANA-TRANSPORT

V prostorih novega samskega doma v Ljubljani je bil v torek občni zbor sindikalnega odbora prometnega podjetja Ljubljana-transport. Na občnem zboru so delegati vseh enajstih sindikalnih podružnic, kolikor jih deluje v okviru njihove delovne organizacije, poudarili, da v minulih mandatni dobi njihove sindikalne podružnice niso bile dovolj aktivne pri urejanju odnosov znotraj delovnih enot in pri poglavljanju samoupravljanja. Odločiti se bodo morali v prihodnje tudi za smotrnejšo organizacijo sindikata v njihovem podjetju, da bi lahko bolj povezovali članstvo in delovne enote, predvsem pa usklajevali medsebojne interese. Člani sindikata so tudi zahtevali bolj enotno razreševanje problematike posameznih dejavnosti, še posebej v prometu, servisnih obratih in remontu. Člani sindikata so na občnih zborskih svojih sindikalnih podružnic vsa ta vprašanja odkrito tudi obravnavali in vztrajali pri stališču, da bi moralo biti delo izvršnih odborov osnovnih organizacij sindikata v bodoče bolj aktivno zlasti pri razreševanju teh problemov njihovega podjetja.

V demokratičnem vzdušju ne manjka zdravih pobud

(Nadaljevanje s 1. strani)

vztrajajo, da bi vsi spoštovali sprejete skupne dogovore oziroma svoje interne zakone, hkrati pa ne kontrolirajo, ali se sprejeti sklepi tudi realizirajo.

Po notranjih predpisih bi se na primer vsak član osrednjega samoupravnega vodstva moral pred glasovanjem posvetovati s svojimi volivci, z njimi razpravljati o materialih, pripravljanih za seje, in jim prenašati ter razlagati tudi sprejete sklepe. Notranja zakonodaja torej omogoča in celo zahteva do zadnjega delovnega mesta razvejanje samoupravljanja, da pa je ne upoštevajo in spoštujejo, je kriv tudi sindikat, ki to dopušča.

Občni zbor je menil, da bi morali v prihodnje zaostriiti delovno odgovornost v strokovnih službah, če njihovi predlogi za samoupravno vodstvo niso dovolj pretehtani, in če sprejetih sklepov ne upoštevajo, prav tako pa naj se zaostri delovna odgovornost v samoupravnih in političnih vodstvih. Kdor ne opraviči zaupanja svojih volivcev, naj ga zamenja sposobnejši in požrtvovalnejši. Slišati je bilo celo predlog, naj bi vsako leto izvedli reelekcijo na vseh vodilnih mestih. Nihče ni temu nasprotoval.

OSTRO REZILO KRITIKE

Kako občutljivi so postali delavci za vsako nepravilnost, kažejo naslednje pripombe.

Pred uvedbo 42-urnega delovnega tedna so soglašali s tem da vsakdo ostane do konca »šifta« na svojem delovnem mestu, da ostane tam, dokler ga ne zamenja delavec iz naslednje izmene. Toda tako imenovani mrtvi časi so — ostali, ker se

vozni red avtobusov ni spremenil. Če na primer lokalni avtobus odpelje delavce ob šestih, morajo vsaj četr ure prej zapustiti delo, tisti, ki jih zamenjajo, pa zaradi poznega prihoda v tovarno, ki ga niso sami krivi, zamude četr ure. Popoldne je ta mrtvi čas še daljši, ker hodijo nekateri delavci pred odhodom avtobusa kositi v tovarniško restavracijo.

V tem primeru ne gre samo za nediscipliniranost delavcev, ampak tudi za malomarnost strokovnih služb, ki ne poskrbe za ustrežnejši vozni red avtobusov.

Razpravljavci so tudi kritizirali slabo razvito delitev osebnih dohodkov po delu, zlasti v pomožnih in strokovnih službah, ter neusklajenost izdelavnih časov med delovnimi enotami, zaradi katere nastajajo za enakovredno delo celo 20-odstotna razlika v izplačanih osebnih dohodkih.

Pritoževali so se, da disciplinska merila niso za vse člane kolektiva enaka. Delavec, na primer, ne sme kaditi v obratu z vnetljivimi surovinami, medtem ko si njihovi vodje lastijo ta privilegij in ogrožajo druge.

Zahtevali so, da se predpisi o higiensko tehnični zaščiti upoštevajo tudi, kadar gre za zamenjavo strganih delovnih rokavic ali za popravilo kopalnic, ki velikokrat niso uporabne zaradi pomanjkanja tople vode.

Če bi torej zaostriili delovno disciplino, red in odgovornost na vseh delovnih mestih, bi imeli več uspeha v gospodarski in družbeni reformi znotraj podjetja, s katerima se načelno vsi strinjajo, in si ustvarili tudi boljše pogoje za gospodarsko upravičeno povečanje osebnih dohodkov, ki so zadnje leto zastali, in za porast družbenega standarda.

Novo sindikalno vodstvo bo zato budneje bedelo nad razporejanjem delavcev na delovna mesta, čeprav je to naloga samoupravnega vodstva, nad tem, da ne bo delavski svet dajal prednosti prijateljevstvu in zvezan pred strokovnostjo, predvsem pa je zadolženo, da štiti zakonitost v celotnem samoupravnem mehanizmu in s tem omogoči sovpilv neposrednih proizvajalcev na gospodarsko politiko in na pravilno oblikovanje medsebojnih odnosov v podjetju.

M. K.

OD VSEPOVSOD

jeli tudi obveznost, da bodo montirali tudi 500 vagonov, ki so jih izdelali v Indiji in so namenjeni za madžarsko železnico.

• MARIBOR:

V Tovarni železniških vozil Boris Kidrič v Mariboru so presegli izvozni načrt za lani za 50%; svojih izdelkov so izvozili v vrednosti 3 milijonov dolarjev. Pred dobrega pol leta pa še ni nič kazalo, da bodo ob koncu leta 1966 slavili veliko delovno zmago.

V Tovarni železniških vozil Boris Kidrič so namreč šele lani v juniju s Čehi podpisali pogodbo o izdelavi 200 tovornih vagonov za njihove železnice. S proizvodnjo so v Mariboru začeli šele proti koncu septembra, vagoni pa je bilo treba izdelati do prvega januarja letos. Kolektiv je pljunil v roke; nekateri delavci so delali tudi po 14 ur na dan in pol ure pred novim letom je bil zadnji vagon izdelan.

Vnema se je temu kolektivu še kako izplačala: dobili so naročilo za izdelavo novih 200 vagonov za ČSSR v letošnjem letu. Razen tega so spre-

Kakor kaže, še vedno velja tisti rek: Kdor se dela ne brani, tudi kruha ne bo stradal.

V. B.

• VELENJE:

Ko so v Tovarni gospodinj-ske opreme Gorenje v Velenju napravili obračun dela in uspehov v minulemu letu, so ugotovili, da so v primerjavi z letom 1965 povečali vrednost proizvodnje za več kot 65%, celotni dohodek za več kot 100 odstotkov, sklade podjetja pa za več kot trikrat. Tudi delovno storilnost so povečali kar za 39 odstotkov!

Na vprašanje, kako jim je to uspelo, v tovarni Gorenje pravijo:

— Z uvajanjem serijske proizvodnje, sodobne tehnologije, predvsem pa s proizvodnim sodelovanjem z domačimi in tujsimi podjetji.

Kaj nismo tega recepta za hitro naraščanje produktivnosti dela že ničlikokrat slišali?!

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZSJ za Slovenijo izdaja CŽP Delavska enotnost v Ljubljani. List je ustanovljen 20. novembra 1942. Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik

MILAN POGACNIK

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ul. 4. poštni predal 313/VI, telefon uredništva 31 66 72, 31 24 02 in 31 00 33. Uprave 31 00 33. Račun pri Narodni banki v Ljubljani št. NB 501-1-365 — Posameznik št. številka stane 50 N-par — 50 starih din — Naročnina je četrtletna 6,50 N-din — 650 starih din — polletna 13 N-din — 1300 starih din in letna 26 N-din — 2600 starih din — Rokopisov ne vračamo — Poštnina plačana v gotovini — Tisk in klicaji CŽP »Ljudska pravica«. Ljubljana

Z OBČINSKIH SINDIKALNIH SVETOV

• BREŽICE:

Na kandidacijskih zborskih delovnih ljudi bi po podjetjih morali razpravljati predvsem o delu dosedanjih samoupravnih organov. Šele na osnovi temeljnih ocen dela teh organov v minuli mandatni dobi bi lahko izoblikovali kriterije, na podlagi katerih bi zagotovili ustrezen izbor kandidatov za nove člane samoupravnih organov. Kandidirajo pa naj bi predvsem najbolj razgledane člane kolektivov in vse tiste, ki so z delom dokazali, da uresničevanja družbene in gospodarske reforme ne zagovarjajo samo z besedami. Da pa bi kandidacijski zbori v delovnih organizacijah tudi imeli takšno vsebino, lahko največ pripomorejo sindikalne podružnice.

Takšno je bilo stališče predsedstva ObSS Brežice, ki je na zadnji razširjeni seji razpravljalo o bližnjih volitvah v samoupravne organe in o predlogu sprememb zakona o volitvah teh organov v delovnih organizacijah. V zvezi s tem je predvsem menilo, da ne kaže prehitro spreminjati predpisov, ki so v praksi komaj dobro zaživi, čeprav pa jih bo seveda treba prilagoditi praktičnim izkušnjam. V razpravi so bila izrečena mnenja, naj bi se člani delavskih svetov volili na dve leti, pri čemer bi bila ena tretjina članov lahko tudi ponovno izvoljena, vendar ne več kot dvakrat zapored. Tudi strukturo paritetnih komisij za razpis direktorskih mest naj bi menjali v korist članov delovne skupnosti.

-mG

• LOGATEC:

Člani plenuma ObSS Logatec in tudi nekateri predstavniki sindikalnih organizacij, ki so se udeležili seje, so se razgovorili o delu in vlogi sindikata v občini. V uvodni besedi je namreč predsednik občinskega sindikalnega sveta Logatec inž. Franc Godina povedal, da je bilo slišati zlasti v razdobju med zadnjima plenarnima zasedanjima precej očitkov na račun vse aktivnejšega dela občinskega sindikalnega sveta. Očitki so in se še nanašajo predvsem na to, češ da se občinski sindikati vse preveč vtikajo v posamezne odločitve in ukrepe samoupravnih organov, kot so se denimo obregli ob nekatera določila pravilnika o delitvi stanovanj v Kombinat lesne industrije.

Člani plenuma so zavrnili te očitke in poudarili, da ne gre za nikakršno vtikanje občinskih sindikatov v odločitve samoupravnih ali družbeno-političnih organizacij, marveč gre le za pomoč sindikalnim organizacijam pri njihovem delu. Člani plenuma in tudi nekateri predstavniki sindikalnih podružnic so zato v celoti podprli usmeritev občinskega sindikalnega sveta, ki v zadnjem obdobju vse bolj intenzivno spremlja oblikovanje interne zakonodaje v podjetjih ter opozarja na še zmeraj nezakonite odločitve kolektivov in pogosta nasprotja v odnosih.

»Če ne bodo sindikati bedeli nad samoupravnimi akti in nad odnosi, ki se v okviru teh aktov razvijajo, so lahko primeri, da si bodo posamezni vodilni uslužbenci v podjetjih prilajali še več pristojnosti, kot pa si jih že,« so bile v razpravi na to temo besede enega izmed udeležencev plenuma.

Tudi ko so člani plenuma in predstavniki sindikalnih podružnic razpravljali o nalogah občinskega sindikalnega sveta za letošnje vnovične udarile, da se mora občinski sindikalni svet še naprej zavzemati za neposredno sodelovanje s sindikalnimi podružnicami. Pri tem so menili, naj bi vsaj vsak drugi mesec organizirali posvete s predstavniki in tajniki sindikalnih podružnic tako na območju Logateca kot na območju Ziri.

Ena od osrednjih nalog občinskega sindikalnega sveta v Logatcu pa naj bi bila v prihodnje tudi organizacija in izvedba izobraževanja za člane sindikata s področja problematike samoupravljanja in notranjih odnosov. Ta naloga je še posebej pomembna, ker v Logatcu še zdaj nimajo izobraževalne institucije, kot je delavska univerza, ki bi proizvajalcem izpopolnjevala njihovo družbeno ekonomsko znanje.

M. Z.

PO OBČNEM ZBORU SINDIKALNE PODRUŽNICE INDUSTRIJE MOTORNIH VOZIL NOVO MESTO

Smetišče na domačem pragu

»Naše slabosti so predvsem subjektivnega značaja.

Posamezniki svoje odgovornosti niso vzeli dovolj resno in so se zadovoljevali le z organizacijo proslav, izletov in športnih srečanj...» je dejal v svojem poročilu predsednik sindikalne podružnice v IMV Novo mesto.

Marsikateri član kolektiva Industrije motornih vozil v Novem mestu si v minulem obdobju ni bil več povsem na jasnem, kaj je z njegovo sindikalno podružnico.

Nekateri so že celo podvomili v njen obstoj, čeprav je večina sklepala, da je njihov sindikat še vedno med živimi, saj so bili odtegljaji na račun članarine vselej redni in brezhibno odmerjeni.

Zakaj članom kolektiva IMV v Novem mestu ni bilo jasno, kakšna usoda je doletela njegov sindikat...?

»Dosedanjemu mrtvilu v sindikalnem delu so krivi v glavnem posamezniki, ki niso vzeli dovolj resno svojega dela, posebnost pa odgovornosti, ki jim jo je zaupal naš kolektiv...« odgovarja na to vprašanje v poročilu izvršnega odbora sindikalne podružnice predsednik Franc Pečnik. »Izgovor, saj vsi delajo tako, ne sme biti opravičilo za dosedanjo neprizadost do številnih prečitih vprašanj. Pri tem mislim med drugim na nekdanjega predsednika naše sindikalne podružnice, ki svoje naloge ni vzel resno in je kolektiv ter našo sindikalno podružnico samovoljno zapustil. Izvršni odbor se ni znašel, temveč je malodušno in neprizadeto živel, čakal, kaj bo...«

Krivično bi bilo, če bi zapisali, da se izvršni odbor sindikalne podružnice v minulem obdobju sploh ni sestajal. Sestankov je bilo več, vendar je izvršni odbor razpravljal v večini primerov le o vprašanih postranskem pomena, medtem ko je na bistvene probleme pozabil in jih puščal vničar.

»Nismo bili nedelavni, ampak pri svojem delu premalo resni,« je na občnem zboru v Novem mestu poudaril Franc Pečnik. »Teško se je namreč dogovarjati in potlej kaj pametnega ukreniti, če se ljudem ne ljubi žrtvovati niti nekaj časa za to, da bi se pogovorili o naših težavah. Ko sem sklical zbor proizvajalcev, se vabilu skoraj nihče ni odzval. Tudi po devetkrat sem moral sklicati sejo izvršnega odbora, pa smo vselej bili nesklepčni...«

Po vsej verjetnosti besede Franca Pečnika dovolj jasno in zgovorno odgovarjajo na vprašanja, zakaj so se sešli člani sindikata na občnem zboru podružnice šele po štirih letih in zakaj med članstvom vprašanje, ali je sindikat sploh še med živimi. Razprava na občnem zboru v Novem mestu je sicer pokazala, da je bilo v kolektivu marsikaj napravljeno na področju oddiha in rekreacije, vendar je potrebno k temu dodati, da je bila tudi tovrstna skrb, sindikata za zaposlene razmeroma ozka, saj je šlo le za športna srečanja oziroma tekmovanja, ki so bila le občasna in katerih se je udeležil samo ožji del članov delovne organizacije.

blem za celotno podjetje kot tudi za posamezne delovne enote. Lani je namreč bilo v delovni organizaciji kar 105 nesreč pri delu, od tega celo tri smrtne, izgubljenih pa je bilo tako 13.460 delovnih ur. In prav v tem se skrivajo znatne notranje rezerve. Zato so tudi že uvedli obvezno obiskovanje tečajev varstva pri delu za vse novo zaposlene delavce. Šele potem ko delavec uspešno opravi ta tečaj, se lahko dokončno zaposli v podjetju.

Te in še druge notranje rezerve pa bodo še posebej pomembne v letošnjem letu, ker bodo sredstva iz republiškega vodnega sklada nekoliko manjša. Zato bo letošnji proizvodni program podjetja za 10 do 20% manjši, s tem pa preti delovnemu kolektivu, da bodo tudi osebni dohodki ostali na lanski ravni. Zato bo treba prizadevanja delovnih enot usmeriti na zniževanje stroškov ter zagotoviti porast ekonomičnosti in rentabilnosti poslovanja ter po tej poti ustvariti sredstva za nadaljnji porast osebnih dohodkov.

Zato je bil eden od zaključkov občnega zbora sindikalne podružnice sekcija za Dravo v Ptuj, da si mora sindikat prizadevati okrepiti samoupravljanje v enoti, zainteresirati slehernega zaposlenega za boljše gospodarjenje in za čim racionalnejše upravljanje z dohodkom.

ViG

ANDREJ ULAGA

OBČNI ZBOR SINDIKALNE PODRUŽNICE SEKCIJE ZA DRAVO PTUJ

Z NIŽJIMI STROŠKI DO VIŠJIH DOHODKOV

Sindikalna podružnica splošne vodne skupnosti iz Maribora pri sekciji za Dravo v Ptuj je imela prejšnji teden svoj letni občni zbor.

V poročilu o delu sindikalne podružnice je predsednik Ivan Habjanič dejal, da je sindikat posvetil največ pozornosti razpravam ob sprejetju statuta in druge interne zakonodaje, sestavi kandidatnih list in volitvam v delavski svet, upravni odbor in svete delovnih enot. Ker so posamezne sindikalne podružnice raztresene po gradbiščih, so za boljše informiranje delavcev kupili več radijskih sprejemnikov, televizorjev in naročili vrsto časopisov. Sindikat pa se je zavzel tudi za ustanovitev blagajne vzajemne pomoči, ki ima že sedaj 227 članov.

Po mnenju Ivana Habjaniča pa vsa ta aktivnost sindikata še ne zadošča in bo v prihodnje potrebno veliko več pozornosti posvetiti družbeno-političnemu delu s članstvom.

V nadaljevanju je predsednik sindikalne podružnice sekcije za Dravo spregovoril tudi o gospodarjenju podjetja. Iz podatkov je razvidno, da se je celotni dohodek podjetja povečal od leta 1965 za 52%, čisti dohodek za 59%, skladi so porasli za 75%, osebni dohodki pa za 62%, medtem ko se je lani povečalo število zaposlenih za 49%. Vendar bi lahko bili po mnenju predsednika sindikata ti uspehi še precej večji, če bi že prej uredili sistem nagradanja in okrepi vlogo delovnih enot, ker bi tako še povečali interese delavcev za gospodarjenje.

V razpravo je posegel tudi direktor splošne vodne skupno-

sti za Dravo in Muro iz Maribora inž. Drago Mišič. Dejtal je, da je gospodarska organizacija dosegla tako ugodne rezultate gospodarjenja predvsem s spremljeno organizacijo dela in poslovanja, razen tega pa se za temi rezultati skrivajo tudi modernjša oprema in mehanizacija ter porast števila zaposlenih. S sprejetim statutom, še posebej pa novega pravilnika o formiranju in delitvi dohodka je sicer delovna organizacija uveljavila princip gospodarjenja po delovnih enotah, vendar pa ta decentralizacija v upravljanju še ni dala polnih rezultatov. Po mnenju direktorja zavoljo tega, ker svetom delovnih enot manjkajo izkušnje v gospodarjenju in zato tudi niso zaželevi tako, kot bi morali.

Nadaljnja razprava je med drugim tudi razkrila, da nesreče pri delu pomenijo precejšen pro-

Pravna posvetovalnica DE

VPRASANJE:

Po sklepu upravnega odbora podjetja je pod naslovom »dodatek k merilu dela« uvedena v naši delovni organizaciji denarna kazen v obliki »zadržanja izplačila pozitivnih premij v celoti ali delno, kadar gre za konkretne primere malomarnega odnosa do dela, nediscipline pri delu, povzročenje škode na materialu, proizvodih ali na ugledu, neizpolnjevanje delovnih dolžnosti itd.« Gre za odpranje premije, do katere je posameznik upravičen po normativnem delu premijskega pravilnika. Eventualni ugovor mora prizadeti delavec podati v sedmih dneh. Ali je dovoljen odtegljaj premije — osebnega dohodka kot kazen zaradi kršitve delovne discipline po TZDR? Zanima me tudi, ali lahko upravni odbor s takšnim svojim sklepom spremeni premijski pravilnik, ki ga je sprejel delavski svet kot najvišji samoupravni organ? Ker so decembra 1966 bili doseženi slabi finančni rezultati, je upravni odbor sklenil, da se ne izplačajo premije vsem delavcem, od mojstrov naprej. Ali je to pravilno in ali je podjetje dolžno izdati vsem prizadetim delavcem ustrežne odločbe, čeprav gre za kolektivno kazen. M. J. — Ljubljana

Temeljni zakon o delovnih razmerjih je odpravil denarno kazen za kršitve delovne discipline in tudi ne dopušča možnosti, da bi delovna organizacija takšno kazen vpeljala s svojimi samoupravnimi akti. Torej je denarna kazen, ki jo je uvedla vaša delovna organizacija kot ukrep za kršitve delovne discipline nezakonita. To se nanaša zlasti na primere, ko se uporablja kot sankcija za malomaren odnos do dela, za nedisciplino, neizpolnjevanje delovnih dolžnosti, itd. Kar zadeva povzročanje škode na materialu ali na proizvodih je odtegljaj od osebnega dohodka — torej v bistvu denarna kazen — tudi nezakonit, ima pa delovna organizacija pravico (in tudi dolžnost), da od povzročitelja izterja povzročeno škodo. Ta pravica delovne organizacije temelji na členu 94. TZDR, po katerem mora delavec, ki name- noma ali iz velike nepazljivosti povzroči delovni organizaciji na delu ali v zvezi z delom materialno škodo, to škodo tudi povrniti. Če pa delavec noče povrniti škode (bodisi da sodi, da je ni povzročil, bodisi iz drugih razlogov), sme delovna organizacija terjati vrnitev povzročene škode le po sodni poti, nikakor pa ne sme delavcu iz tega naslova odtirgovati od osebnega dohodka določene zneske, če v to sam ne privoli. Torej je odtegotanje celega ali dela osebnega dohodka nezakonito tako v primeru,

da gre za sankcije zaradi kršitev delovnih dolžnosti, kot v primeru, ko ima delovna organizacija do delavca odškodninski zahtevek. Zato je tudi sklep upravnega odbora, o katerega veljavnosti in zakonitosti sprašujete, v nasprotju z obstoječimi predpisi, konkretno v nasprotju s temeljnim zakonom o delovnih razmerjih, mimo katerega ne morejo ali vsaj ne bi smeli iti niti samoupravni predpisi (pravilniki) niti samoupravni organi s svojimi sklepi. Samoupravni akt oziroma posamezna njegova določila, ki so v nasprotju z obstoječimi predpisi, so nezakonita in ne morejo veljati; takšen akt je treba izpodbijati v posebnem postopku. Prav tako je nezakonit tudi sklep samoupravnega organa, ki je v nasprotju z veljavnim zakonom. Omenimo naj še, da upravni odbor ne more spreminjati veljavnih določb kateregakoli samoupravnega akta delovne organizacije; torej sklep upravnega odbora ne more spreminiti veljavnega premijskega pravilnika; le-ta se lahko spremeni le po postopku, ki je predpisan za njegov sprejem, in s strani organa, ki je pristojen za sprejemanje pravilnikov delovne organizacije, praviloma je to delavski svet kot najvišji organ samoupravljanja. Glede odločb pa: podjetje bi vam bilo dolžno izdati odločbe glede na sam sklep upravnega odbora, po katerem je treba delavca pis- meno obvestiti o odtegljaju in ga obrazložiti. Za pritožbe zoper odločbe pa je po TZDR predpisan 15-dnevni rok, ki ga tudi delovna organizacija ne more popoljubno določati ali skrajševati, ker je z zakonom točno določen.

Kot vidite, je vaša delovna organizacija storila vrsto nezakonitosti in nepravilnosti, na katere bi jo bilo treba opozoriti, da jih sama odpravi; sicer boste morali prizadeti sami ukrepati v postopku pred sodiščem.

M. LIPUŽIČ

VPRASANJE:

Dne 31. I. 1967 sem prejel obvestilo (naredbo) upravnika carinarne o premešitvi na novo delovno mesto. S tem obve- stilom se obveščajo tudi drugi delavci o tem, da so razporejeni na nova delovna mesta. Obvestilo tudi določa, naj se vsem delavcem izdajo odločbe o razporejitvi na nova delovna mesta ter določijo merila za osebni dohodek. Mislim, da novo delovno mesto ne ustreza moji strokovni izobrazbi in praksi na tem področju, poleg tega bom prejemal tudi manjše osebne dohodke. Kaj naj naredim v tem položaju? A. L. — NOVA GORICA

... v jugoslovanskih sindikatih

Predlog za spre- membo zakona

Centralni svet

V centralnem odboru sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije je bil minuli teden posvet o predlogih delavskega sveta združenega podjetja ISKRA, naj bi s spremeni 102. in 109. člen temeljnega zakona o podjetjih. Delavski svet tega podjetja namreč sodi, naj bi s statuti podjetij regulirali obveznosti organizacijskih enot podjetja do druž- bene skupnosti, ne pa s splošnim zakonom, naj o tem odlo- čajo združeni proizvajalci. Temeljni zakon o podjetjih nam- reč zdaj določa drugače: tako na primer preudicira vrstni red poravnave obvez do družbe in mora zato najprej porav- nati obveze tisto podjetje v združenem podjetju, ki je te obveznosti sprejelo, šele v primeru pa, ko teh obveznosti ne bi moglo izpolniti, jih more poravnati združeno podjetje, in šele če to ne zmore tega, naj bi jih poravnali iz svojih sredstev drugi deli združenega podjetja. V Iskri pa sodijo, da tako zakonsko določilo negira samoupravljalvske pravice delovnih kolektivov, ki so se združili, da se svobodno do- govarjajo o medsebojnih obveznostih. Prav tako pa v Iskri tudi sodijo, da temeljni zakon ne more predpisovati vrstnega reda pokrivanja izgub iz rezervnih skladov, ker sodi tudi to vprašanje v pristojnost delovnih kolektivov, ki se združujejo.

Očitki in kontra očitki

Hrvatska

Pred nedavnim je organiziral RO sindikata delavce in- dustrije in rudarstva Hrvatske posvet predstavnikov elek- trogospodarskih podjetij te republike. Pri tem pa je bilo eno od osrednjih vprašanj, kako razrešiti gordijski vozal raz- širjene reprodukcije v tej panogi.

Sedanji deficit v električni energiji in naraščajoče po- trebe po njej rešujejo v Hrvatski z izgradnjo novih elektro- energetskih izvorov. Tako naj bi po planu v izgradnjo novih elektrarn vložili tja do leta 1971 2,14 milijarde N-din. Za realizacijo tega programa naj bi elektrogospodarstvo zago- tovilo 34% sredstev, medtem ko naj bi preostanek zagotovili drugi viri, kot na primer sredstva federacije, v te namene obvezno oročena sredstva gospodarstva. Toda kljub vsemu obstaja primanjkljaj za realizacijo tega načrta. In od tod tudi zahteva elektrogospodarstva po novih sredstvih in novih finančnih virih.

V odgovor na to zahtevo pa preostale gospodarske panoge »kažejo s prstom« na visoke osebne dohodke zaposlenih v elektrogospodarstvu, na njihov monopolni položaj in nezain- teresanost za razširjeno reprodukcijo.

Na te očitke so predstavniki elektrogospodarstva odgo- vorili, da panoga sploh ni stimulirana za razširjeno repro- dukcijo, ker tudi nima objektivnih kriterijev za delitev do- hodka. Sredstva namreč, ki ostajajo za razporeditev na sklade, so namreč v sicer visoka za osebne dohodke, zdaleč pre- nizka pa za naložbe v razširjeno reprodukcijo. Zato so tudi predstavniki elektrogospodarstva izrekli zahtevo po spremem- bi ekonomskega položaja te panoge. Zahtevajo, naj bi več proizvedenih kilovatnih ur pomenilo tudi višji dohodek, ker bodo delovne organizacije le v tem primeru zainteresirane za razširjeno reprodukcijo in ker si bodo le tako ustvarile tudi materialno osnovo zanjo.

Nezadovoljstvo nad doseženim

Srbija

Ko so člani sindikata v rudarsko-energetsko-kemičnem kombinatu Kosovo v Obiliču na svoji redni skupščini govo- rili o dosedanjih rezultatih gospodarjenja, so imeli pred se- boj nekaj zanimivih podatkov. Tako so lani proizvedli kar trikrat več premoaga kot v letu 1963 in tudi proizvodnja elek- trične energije ter osebni dohodki so rasli v približno enakem razmerju.

Vendar pa člani sindikata le niso bili zadovoljni s svojim gospodarjenjem. Medtem namreč, ko je bil celotni dohodek v kombinatu na zaposlenega v letu 1965 za 500.000 S-din nad povprečjem v SR Srbiji, pa je bil neto produkt v primeri z angažiranimi sredstvi za 37% nižji od povprečja v tej republiki. To pa seveda pomeni, da nekaj ni v redu z eko- nomičnostjo in rentabilnostjo proizvodnje ter poslovanja v kombinatu, da so poslovni stroški previsoki in da so delo- vna sredstva premalo izkoriščena.

TRAJČEV JORDAN

KUPON za pravno posvetovalnico DE

STALIŠČA

Z razširjene seje predsedstva RS ZSS o spremembah v zdravstvenem zavarovanju

V prejšnji številki Delavske enotnosti smo objavili poročilo z razširjene seje predsedstva RS ZSS, ki je bila 13. februarja in na kateri so prisotni razpravljali o vprašanjih, ki jih v komunalnih skupnostih socialnega zavarovanja ter v delovnih organizacijah odpirajo spremenjeni zakoni s področja zdravstvenega zavarovanja, ki so bili sprejeti v decembru minulega leta. Posebna komisija, ki so jo imenovali na seji, je izdelala na osnovi razprave in sprejetih zaključkov stališča, ki jih objavljamo danes:

Predsedstvo v celoti podpira sedanjo samoupravno usmeritev zakonodaje socialnega zavarovanja, in to predvsem zaradi tega, ker daje možnosti komunalnim skupnostim kot samoupravnim organom s tega področja ter delovnim organizacijam, da o vrsti vprašanj sami odločajo. Toda, komunalne skupnosti in delovne organizacije so v sedanjem času pred določenimi problemi predvsem zato, ker so bili zakoni sprejeti po relativno hitrem postopku in brez dovolj široke razprave med zavarovalci samimi. Da v bodoče ne bi prihajalo več do takih problemov, je treba zagotoviti stalno in sistematično politično in strokovno spremljanje sistema socialnega zavarovanja, ker bo le na taki osnovi možno sprejemati ustrezne zakonske in samoupravne akte.

Ker je v pripravi nov sistem zdravstvenega zavarovanja, pričakuje predsedstvo, da bodo dane vse možnosti za temeljito in široko razpravo na strokovnih in samoupravnih organih zdravstva, socialnega zavarovanja in v delovnih organizacijah.

S potrebno reorganizacijo zdravstvene službe in z ureditvijo nalog akcijskega programa za zdravstveno varstvo v Sloveniji — ki ga je pripravil republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo in ki ga sindikati v celoti politično podpirajo — bo možno umiriti in zmanjšati potrošnjo v zdravstvenem zavarovanju. Zato naj pristojni republiški organ določi odgovorne za izvedbo posameznih nalog iz tega programa in določi, kdaj mora biti to delo končano. Hkrati naj čimprej pripravi zakonske predpise s področja organizacije in financiranja zdravstva. Samo v novem sistemu, urejenem na novih načelih zdravstvenega varstva, lahko pričakujemo boljše rezultate, soudeležba zavarovalcev pa bo tako postala sestavni element za usmerjanje in racionalno potrošnjo v zdravstvenem zavarovanju.

Glede pristojnosti, ki so jih z novim zakonom prevzeli kolektivi in komunalne skupnosti socialnega zavarovanja, se predsedstvo strinja s smerjo, nakazano v zakonu. Priporoča pa, da v sedanjem obdobju komunalne skupnosti — dokler nimajo jasno izdelanih analiz — ne gredo s predpisovanjem soudeležbe v širino; komunalne skupnosti socialnega zavarovanja naj predpišejo soudeležbo zavarovalcev v smislu sklepa skupščine republiške skupnosti socialnega zavarovanja:

- samo za naročene obiske zdravnika na bolnikovem domu. Pri tem je treba poudariti, da gre samo za naročene obiske, ne pa za take, ki jih opravi zdravnik po lastni presoji;
- za prevoz z rešilnimi avtomobili, razen v primerih, kjer gre za življenjsko nevarne poškodbe in za prevoze duševnih bolnikov, ki so nevarni za svojo okolico;
- za preglede in zdravljenje akutnih zastrupitev z alkoholom.

Predsedstvo priporoča komunalnim skupnostim, naj pri določanju konkretnih zneskov soudeležbe ne delajo prevelikih razlik. Dykratne ali celo trikratne razlike v višini soudeležbe med posameznimi področji niso primerne. Še posebej poudarja, naj v sedanjem obdobju ne predpisujejo soudeležbe za oskrbo v bolnišnicah.

Delovne organizacije — ki so prevzele odločanje o nadomestilih do 30 dni boleznj — naj po strokovni oceni stanja v zdravstvenem varstvu in po analizi bolniškega staleža sprejmejo ustrezne samoupravne sklope o tem. Za to naj angažirajo zdravstveno službo, posebno še medicinsko delo. Predsedstvo meni, naj delovne organizacije pri daljših boleznih ne znižujejo do sedaj uveljavljene višine nadomestil. Razumljivo pa je, da nadomestilo lahko znižujejo v primerih neupoštevanja preventivnih ukrepov. Posebej naj delovne organizacije in njihovi samoupravni organi proučijo vprašanja krajših bolniških izostankov in uvedejo tak način nadomestil, ki ne bo izločal medicinskih razlogov za bolniški stalež.

Predsedstvo meni, da bi morale tiste delovne organizacije, ki bodo prišle v težave s prevzemom obveznosti za izplačevanje nadomestil do 30 dni boleznj — takoj skupno s komunalnimi zavodi za socialno zavarovanje zadevo analizirati in na osnovi konkretnih analiz sprejeti ustrezne sklope.

Delovne organizacije bodo morale v bodoče posvečati mnogo več skrbi zdravstveni preventivi, saj jim bo ta pomagala zmanjšati bolniški stalež. Za to naj vse več sredstev namenijo za preventivno zdravstveno zaščito in tudi denar, ki jim ostaja v okviru za 1,1% znižanje stopnje, porabijo samo za take namene.

Predsedstvo priporoča, naj komunalne skupnosti socialnega zavarovanja sedanje višine nadomestil po 31. dnevu staleža bistveno ne zmanjšujejo, ker je prepričano, da je zagotovitev sredstev za zdravstveno zavarovanje mogoče doseči z dodatnimi ukrepi ter racionalizacijo druge potrošnje v zdravstvenem zavarovanju.

Delovne organizacije naj upoštevajo mnenje zdravstvene službe, ko razpravljajo o nadomestilu za porodniški dopust nad 105 do 133 dni. To po mnenju predsedstva tudi ni bistven problem. Delovne organizacije naj ob tem kompleksno proučijo in rešijo vprašanje organizacije otroškega varstva v sami delovni organizaciji.

Ob zakonskih spremembah otroškega dodatka smatra predsedstvo, da je treba čimprej urediti vprašanje otroškega varstva in sprejeti zakon o otroškem varstvu v SRS. Pristojni republiški organi naj zahtevajo spremembo sedanjih zveznih predpisov, da bo možno v republiki samostojno urediti vprašanja otroškega varstva. Dokler pa to ni urejeno, smatra predsedstvo, ni treba ustvarjati političnih problemov z zniževanjem zneska za opremo dojenčkov, saj gre vendar za nepomemben finančen rezultat.

Predsedstvo republiškega sveta še posebej poziva vse sindikalne organizacije in samoupravne organe v delovnih organizacijah, da v večji meri spremljajo problematiko zdravstvenega zavarovanja, da o njej razpravljajo in se zavzemajo za sprejemanje takih ukrepov, ki bodo zagotavljali vnašanje duha gospodarske in družbene reforme tudi na tem področju.

PREDSEDSTVO RS ZSS

ZAKAJ ZBORI VOLIVCEV PONEKOD NE ODIGRAVAJO SVOJE VLOGE?

»NAŠIH BESED NE JEMLJETE RESNO«

Uvodne politične priprave na volitve, prvi zbori volivcev, so za nami. Dopsnik dnevnih listov in RTV so jih v svojih poročilih skoraj soglasno ocenili kot sproščeno, demokratično izmenjavo mnenj o politični in strokovni usposobljenosti ter delovnih in drugih lastnostih predlaganih kandidatov, predvsem pa kot »korak naprej« v demokratičnosti javnega dogovarjanja, kdo naj predstavlja politično-teritorialno skupnost v občinski skupščini in v tem ali onem zboru republiške skupščine.

Tako kronisti, navdušeni nad novim načinom »vodenja kadrovske politike«! Ocene nekaterih političnih delavcev, ki so prisostvovali zborom volivcev, pa so bolj umirjene. »Namesto, da bi ljudje razpravljali predvsem o nalogah novih skupščin, so razpravljali o tem, ali naj predlagajo enega ali več kandidatov. Namesto da bi... so govorili spet o vaških poteh, o sečnji, vplačilih za zdravstveno zavarovanje... Čeprav smo dobili v roke obsežen seznam možnih kandidatov za skupščine, kar je napredek, zbori volivcev niso odigrali tiste vloge...«

Namesto da bi se ti občinski politični ljudje povprašali, zakaj zbori volivcev »ne odigra vajo svoje vloge«, kakor kaže, spet jadicujejo o vsebinsko neustreznih razpravah; toliko, da se ne vprašajo, ali so zbori volivcev sploh še potrebni, ali jih ni morda »praksa samoupravljanja že prerastla«.

Čas bi bil, da bi si vodstva družbeno-političnih organizacij v občinah resno zastavila vprašanje, kdo je pravzaprav kriv za slabo pripravo pa tudi slabo udeležbo na zborih volivcev. Za slabo pripravo letošnjih predvolilnih zborov so nedvomno krive občinske skupščine, pa tudi zbori republiške skupščine, ki volivcem niso posredovali poročil in analiz v svojem delu, ter svojih predvidevanj, kakšne naloge vse čakajo nove skupščine. Kako naj bodo zbori volivcev »vsebinsko bogati«, če pa organizatorji zborov »postavijo

na dnevni red« eno samo točko: izbira možnih kandidatov za skupščine, namesto da bi predlogom možnih kandidatov predložili tudi program dela bodočih skupščin.

Sicer pa: ali so vodstva družbeno-političnih organizacij v zadnjem času sploh povprašala volivce, zakaj jih ni na zbere in zakaj »ne diskutirajo principialno«, ampak govorijo le o vsakdanjih stvareh? Slišal sem za en sam tak primer v zadnjem času: za »arhetot«, ki jo je po zamisli predsedstva občinskega sindikalnega sveta Ptuj naslovil na občane politični odbor, ki v ptujski občini zbira gradivo za zvezo konferenco samoupravljalcev.

In kaj so odgovorili volivci na vprašanje: »Zakaj vas ni na zbere?«

Smiselno je mogoče odgovore povzeli v naslednjem: »Občutek imam, da naših pripombi vod-

stva družbeno-političnih organizacij in skupščine ne jemljejo precej resno. Namesto da bi bili vsi predpisi, ki se nanašajo na pravice in dolžnosti občanov, dlje časa v javni razpravi (objavljeni in tisku, prebrani v radiu in televiziji), jih predsedniški organi sprejemajo navadno »po hitrem postopku«. Zakaj? Če ne namerno, potem najbrž zato, ker strokovne službe in administracija teh organov niso sposobne pravočasno oblikovati dovolj dognanih osnutkov predpisov. Če pa že dajo tudi nam kaj v razpravo, pa ocenijo naše pripombe k predlaganemu gradivu kot strokovno neutemeljene, laične in zato tudi nebitvene. Zivljenje dokazuje navadno, da smo imeli ml prav, toda po toči zvoni... Beremo, da je odbornik dolžan prihajati med volivce, utemeljevati... — toda kako naj volivcem poljudno razloži tisto, kar je učeno in zapleteno napisano v gradivu, ki ga pošiljajo odborniku. Zakaj SZDL ali krajevna skupnost ne sklicujeta zborov volivcev mimo skupščine? Ni potrebno: vse stvari se mogoče urediti tudi z dogovorom med odbornikom in predsednikom občinske skupščine.

Kakor kažejo te kritične besede občanov, so zbori volivcev navadno vsebinsko nepravilni predvsem zaradi neustreznosti vsebine dela nekaterih vodstev političnih organizacij v občinah. Tudi sklicujejo jih ta vodstva navadno takrat, ko so jih dolžna sklicati ali ko potrebujejo podporo občanov za ureditve njihovih zamisli, ne pa takrat, ko bi občani želeli razlagati različnih, premano razumljivih ukrepov ter pojavov in problemov v našem življenju.

V. B.

S kladivom...

»SINDIKALNI PREPIR«

Sedanje občne zbere sindikalnih organizacij v zagorski občini nedvomno preveča skrb za boljše gospodarjenje, za aktivnejšo vlogo sindikatov pri krepitvi samoupravljanja in za poglobljeno skrb za članstvo. O vsem tem je bilo zadnja dva meseca slišati dosti več kot lani skozi vse leto. Sindikalna vodstva so pač spoznala, da po starem ne gre več; zato so ubrala smejejša pota, uživajo vedno večjo podporo v kolektivih. Povsem upravičeno bi smeli pritrčiti nekaterim sindikalnim delavcem, da glas sindikata ni več glas v nebo vpijočega v puščavi in tej ali on. delovni organizaciji, kot tudi sodbam, da letošnji občni zbori niso bili tako obiskani zavoljo tradicionalne pol klobase in poliča vina, ampak zavoljo interesov delovnih ljudi do problemov svojih podjetij.

Pa vendar: kakšna bela vrana se tu in tam le še najde, ki daje slutiti, da nove delovne oblike le še niso prodrele v vse sindikalne organizacije. V sindikalnih vrstah zagorske občine kroži tale dni tale najnovejša anekdotica. V komunalnem podjetju so planirali občni zbor za sredino februarja. Vse v redu in prav, dokler ni prišlo do vprašanja, kje izvesti delovni dogovor? Oba vodilna predstavnika sindikalnega odbora sta bila za oštarijo. Razlika med njima je bila le ta, da se je predsednik ogreval za zasebno gostilno, njegov sobesednik pa je bil belj naklonjen družbenemu sektorju gostinstva. Beseda je dala besedo, vnel se je prepri, kot da bi šlo najmanj za razpustitev sindikata, ne pa za prostor, primeren za izvedbo občnega zbora.

Pa nikarte misliti, da so se sporazumeli! Prišla je napovedana sobota popoldne. Predsednik sindikalne organizacije je uporno vztrajal pri svojem predlogu in se kar brez »vojske« podal v privatno oštarijo, medtem ko je največji del članstva sledil drugemu predstavniku in gostilno družbene ga sektorja. Kaj zato, če se občni zbor opravi brez predsednika? Važnejše je to, da je zmagala večina, kot menijo člani sindikalne organizacije. Zal, pa nič ne povedo, komu je prejšnji predsednik prebral sestavljeno poročilo v tisti privatni krčmi. Pa menda ja ne kar slučajnim gostom?

Vse skupaj bi utegnilo izzveneti smešno, otročje, toda konec koncev gre za ugled organizacije, ki predstavlja večino zaposlenih tega kolektiva. Prav bi bilo, da bi se prepirali o važejših stvareh... -v-

... po prstih

Na pragu industrijske proizvodnje

S tovarišem Venetom Rutarjem, tehnologom proizvodnje in predsednikom obratnega delavskega sveta v »Gorenjki«, tovarni čokolade v Lescan, sva se pomenkovala o samoupravnih odnosih in perspektivah njihovega obrata, ki je že nekaj let del ljubljanske tovarne »Sumi«.

Odkrito rečeno: ni bil preveč vesel, ko sem ga zaprosil za razgovor.

»Mislim, da je kdo drug bolj poklican, da bi dal odgovor, ki ga želite?« je kar naravnost povedal. »Veste: je že res, da sem predsednik obratnega sveta: je pa res tudi to, da sem komaj dve leti tukaj in da osebno včasih mislim drugače, kot pa dolgoletni člani kolektiva. Ne morem drugače: sem pač videl, kako proizvodnja teče v sobodnoje urejenih tovarnah... Kot tehnika pa me zanima predvsem to, kaj je mogoče iztisniti iz strojev. Moti me samozadovoljstvo, ko ponekod in tudi pri nas v podjetju včasih govorijo, da ni vzroka za večji trud, če pa že brez tega dobro gre... Zdi se mi pa, da so v takšnih pojmovanjih najgloblje korenine vseh tistih vzrokov, ki zavirajo hitrejši gospodarski razvoj, pa tudi razvoj samoupravljanja.

Po mojem osebnem mnenju je bistvo samoupravljanja v tem, da se po demokratični poti dogovorimo o poteh, ukrepih in vsem drugem, kar naj bi nas pripeljalo do najboljših možnih rezultatov. V času, ko te razprave potekajo, ljudje morajo imeti možnost, da tudi s svojo besedo vplivajo na sprejete določene sklepe, oziroma odločitve. Ko pa so stvari dogovorjene, bi se morali teh dogovorov tudi držati. Ampak — takrat se mnenja največkrat spet začno razhajati. Za nekatero demokracijo pomeni isto kot anarhija. Sredina, v kateri ti posamezniki živijo, pa jih največkrat ščiti v imenu demokracije in samoupravnosti...«

»Velja ta ugotovitev tudi za vaš obrat?«

»V nekaterih primerih že, pa si kaj prida ne moremo pomagati. Vpraševal sem se, kaj naj bi storili, da bi se temu izognili, da bi to vnaprej preprečevali. Mislim, da bo potrebno še veliko prevzganja naših ljudi. Vsi skupaj končno strahotno malo vemo, še celo o zadevah z lastnega, oziroma z ožjega delovnega področja. Če se bomo vdajali samozadovoljstvu, kar je pri nas Kranjcih še posebej v navedi in zato nevarno, bomo

počasi sami sebi odžagali vejo, na kateri sedimo. Saj veste, da mislim na naš ponos glede delovne tradicije, na dosedanji razvoj in podobno.«

»In če bi zdaj vendarle poskusili odgovoriti na uvodoma zastavljeno vprašanje?«

»Kolikor jaz vem, smo z

zdužitvijo samo pridobili. Po samoupravni plati zdaj sicer rešujemo le interne zadeve našega obrata. O zadevah večjega pomena, na primer, o novih investicijah, pa odločajo centralni samoupravni organi, v katerih so zastopani tudi naši predstavniki. Rečem lahko, da ti organi kažejo razumevanje za naše potrebe. Po skupno dogovorjeni prioriteti investicij za ljubljanski obrat smo od tamkaj dobili njihove stroje za proizvodnjo čokolade. Naš posel smo si z njimi delno že olajšali. Zdaj, ko so v ljubljani najvežnje investicije zaključene, smo pa mi prišli na vrsto. Letos dobimo prve sodobne stroje, s katerimi bomo sčasoma, ko bo oprema kompletna, potrojili proizvodnjo.

Z drugimi besedami: smo na pragu industrijske revolucije. Drugače bo treba poprijeti za delo, kot pa smo navajeni zdaj. Je pa tudi skrajni čas, da to končno storimo. S kvaliteto naših izdelkov smo si pridobili tak ugled, da bi lahko prodali nekajkrat več kot pa lahko iztisnemo iz naših strojev. To priložnost pa moramo izkoristiti, dokler nam konkurenca še ne more priti preblizu!«

-mG

OVNIC: V ČIGAVO KORIST SE VRTIJO KOLESA?

KAKO DOBRO BI ŠELE POTLEJ GOSPODARILI?

Kaže, da je zapis, zakaj so avtobusni šoferji in sprevodniki prometnega podjetja Gorjanci iz Novega mesta nezadovoljni, objavljen v predzadnji številki Delavske enotnosti, precej razburkal duhove, zlasti pri vodilnih uslužbencih tega podjetja.

Tovariš Galič, direktor podjetja, Ivan Brsan, tehnični vodja, Drago Hmeljina, vodja komerciale, Franc Kump, vodja splošnega sektorja, Ljudmila Dular, računovodja, Angelo Gatta, šef avtobusnega prometa, Jože Dolinar, predsednik sindikata, Stane Sobar, predsednik upravnega odbora ter sekretar osnovne organizacije ZK so skušali v pogovoru ovreči sleherni očitek avtobusnih šoferjev in sprevodnikov o slabostih v njihovem podjetju.

To naj bi bila po njihovem mnenju druga stran medalje.

BO MERILA NAGRAJEVANJA OBJEKTIVNA?

Po besedah tovarišev, s katerimi je tokrat tekel pogovor, avtobusni šoferji in sprevodniki ne razumejo, ali pa nočejo razumeti njihovega sistema nagrajevanja. Res pa je tudi, da so bili avtobusni šoferji in sprevodniki verjetno v zmoti, ko so v prvem zapisu zatrjevali, da imajo avtobusne proge, na katerih vozijo, ocenjene s točkami.

Zavoljo tega naj na kratko še enkrat zapišemo, kakšna so v bistvu njihova merila nagrajevanja?

Osnovo za izračun osebnih dohodkov avtobusnih šoferjev in sprevodnikov sestavljajo: čas vožnje, prevoženi kilometri, težina proge in čas odsotnosti. Neposredni izračun osebnih dohodkov pa opravljajo na osnovi rednih avtobusnih prog. Redne avtobusne pa tudi dodatne proge imajo ovrednotene s fiksnimi zneski. Pri ovrednotenju sleherne avtobusne proge so upoštevali 30 minut za pripravo pred odhodom, čas čakanja v kraju, kamor pelje avtobus, čas za odstranjevanje manjših okvar in opravljanje manjših popravil ter čiščenje vozila. Sprevodniku pa se na osnovi teh meril izračuna osebni dohodek v višini 70

odstotkov od osebnega dohodka avtobusnega šoferja.

Temu pa je treba še dodati vrednost posameznega delovnega mesta, ki je ocenjeno s točkami, kar predstavlja stalni del osebnega dohodka avtobusnih šoferjev in sprevodnikov. Iz dokumentacije, ki je bila na razpolago, pa je razvidno, da so tudi vsi avtobusni šoferji in sprevodniki nagrajevani, prav tako kot ostali, za poslovni uspeh podjetja v določenem mesecu.

Zdaj pa se vsiljuje neko drugo vprašanje, ki so ga postavili tudi šoferji in sprevodniki, in sicer, če so ta merila nagrajevanja objektivna? V objektivnosti dvomijo zategadelj, ker menijo, da so posamezne proge preizkoko ovrednotene, zlasti če upoštevajo vse tiste elemente pri ovrednotenju proge, kot so odstranjevanje manjših okvar, opravljanje manjših popravil in čiščenje vozil, to je dodatno delo ob efektivni vožnji.

Na to vprašanje, tovariši, s katerimi je tekel razgovor, niso dovolj jasno odgovorili.

Vodilni uslužbenci, ki so »brani« interese podjetja pred očitki avtobusnih šoferjev in sprevodnikov glede njihovih prostih dni, so med drugim povedali, da zaposleni v delovni

enoti avtobusnega prometa lani niso izkoristili dopustov samo 5-odstotno. Ali: v povprečju je bil lani vsak zaposleni 24 delovnih dni na dopustu.

Povprečja dostikrat zamegljivo dejansko sliko, toda v to se ne bi spuščali.

Vprašajmo se raje, zakaj, denimo šef avtobusnega prometa ni postregel tudi z ostalimi natančnimi podatki o prostih dnevih šoferjev in sprevodnikov. Saj, kot je znano, prav v njihovi interni zakonodaji piše, da imajo avtobusni šoferji in sprevodniki zavoljo narave dela, ker delajo tudi ob nedeljah in praznikih, v letu pravico na toliko prostih dni, kolikor je nedelj in državnih praznikov.

Se zmeraj pa je to ostalo le na papirju, kajti razvidno je, da so šoferji in sprevodniki avtobusov lani v povprečju komaj izkoristili redni letni dopust.

VZDRŽEVALNO SLUŽBO JE TREBA IZBOLJŠATI

Malomarnost glede tehničnih pregledov in mehaničnih delavnic, kjer vzdržujejo avtobuse, vodilni uslužbenci Gorjancev pripisujejo le osebnim intrigam nekaterih avtobusnih šoferjev in mehanikov v teh delavnicah. Nikakor pa ni za vse to kriva slaba organizacija dela v meha-

ničnih delavnicah, za katero je pravzaprav neposredno odgovoren tehnični vodja podjetja.

Toda se zmeraj drži, če je na vozilih kaj narobe s tehnične strani, je za vse vedno kriv le šofer, za čepav so vodilni tovariši v razgovoru dokaj jasno pritrtili, da z vzdrževalno službo avtobusov le ni vse v najlepšem redu. Sicer ne bi lani plačali za razna popravila na njihovih avtobusih drugim delavnicam v Ljubljani nad 5 milijonov starih dinarjev.

KAR JE RES, JE RES!

Seveda pa ob vseh teh pomankljivostih le ne gre zanikati dokaj dobrega gospodarjenja kolektiva prometnega podjetja Gorjanci, v okvir katerega sodi tudi špediterska dejavnost. Ta kolektiv je lani s prizadevnim delom ob 240 zaposlenih in pri bruto prometu 1,7 milijarde starih dinarjev prispodaril kar 560 milijonov starih dinarjev čistega dohodka. Ne da bi povečali cene svojim storitvam, so lani ob istem številu zaposlenih, v primerjavi s predlanskim letom, čisti dohodek povečali kar za 60 milijonov starih dinarjev.

Torej je samo še vprašanje, kako dobro pa bi v Gorjancih gospodarili, če bi odpravili vse, ali pa vsaj del teh slabosti, ki smo jih tu zabeležili.

Skoda je le, da se vodilni tovariši in predstavniki družbeno političnih organizacij niso najprej sestali s prizadetimi avtobusnimi šoferji in sprevodniki ter se skupaj, na razumljiv način pogovorili o razreševanju vseh omenjenih problemov.

In šele nato spet medse poklicali novinarja.

MILAN ŽIVKOVIČ

PORTRETI IN SREČANJA

Tista svetloba je lila od vsega čistega neba tako nemirno in omamljivo, tako je opajala oči ter jih vabila v sanje, da so bile konture mesta še bolj zabrisane in zastrte, nego jih zastira jesenska megla. Vse ena sama celotna podoba, ena sama celotna lepota, brez tistih vsiljivih, klepetavih podrobnosti, ki žalijo oko, cepijo podobno in ubijajo lepote. (Ivan Cankar: Bela krizantema)

Petdeset let daleč je že ta tvoja lepota, Cančkar. In vendar kako blizu nam je. V bron ulit, zamišljen sloniš, oprt na bronasto roko, in gledaš življenje okrog sebe. Morda nas opazuješ in vidiš, da Ljubljana ni več daleč, da je Gradec blizu in Dunaj! Avtomobili, ljudje in zopet avtomobili in ljudje hite skozi tvojo Vrhniko in mimo tebe. V Trst? Tudi v Trst in Benetke in v Milano!

Takoj zraven tvoje bronaste podobe so prostori Turističnega društva Vrhnika. Manj poetična sedanost. Stene so preplepljene z lepki, ki vabijo v Postojno, Pohorje in Portorož... Pa vendar, tajnik Turističnega društva IVAN SLUGA je idealist, kakor si bil ti. Ljudje, ki so idealisti, ne mečejo nikoli puške v koruzo, vsaka prepreka jim da le nov polet.

»Argonavti bodo pripluli! Solonom do pristani, do Močilnika pa jih bomo prepeljali z vozom. Tudi brez treh milijonov, ki bi jih morali vložiti in bi se gotovo vrtili ter še vrsto razglednic, tako črno-belih kot barvnih.«

Lani je minilo 75 let, odkar je bilo ustanovljeno vaše društvo. Že predvojno lepševalno društvo pa je bilo zelo

Sodobni idealist

aktivno; postavilo je razgledni stolp na Planini, preuredilo Stari maln (mlin) v turistično postojanko in zgradilo kopališče. Zanima nas, kaj je Turistično društvo napravilo lani, v svojem jubilejnem letu? »Jubilej smo slavili v izrazito delovnem vzdušju. Turistični delavci smo po osvoboditvi krepko zavihali rokave: pogodili smo Trojico, zgradili nov dom pri Močilniku, ter »udarniško« markirali turistične poti.«

Kakšni pa so vaši načrti za prihodnost? »Načrtov imamo veliko, mnogo več kot denarja. Letos bomo skušali urediti Antonovo votlino in Vodno žago pri Močilniku. Zeleni bi se zgradili obsežen rekreacijski center na Zaplani, kjer so idealna smučišča. Že sedaj stoji tam preko petdeset zasebnih turističnih hišic. Na Zaplani bi pa še radi zgradili obsežen sistem žičnic. Predvsem pa si želimo mladih članov, ki bi nam prinesli svežega duha in nov polet. In se navzeli našega idealizma.«

MATJAŽ VIZJAK

Vse dom, službo in izlete

modna hiša

LJUBLJANA - MARIBOR

Nama LJUBLJANA

- V BLAGOVNICI S STANOVANJSKO OPREMO
NAMA, WOLFOVA 1
NA IZBIRO
V I. NADSTROPJU:
- posteljno perilo, prešte in volnene odeje
 - dekorativno blago
 - serviete, prti, brisače
 - preproge, tekači, obloge tal, zavese
 - gospodinjski aparati, hladilniki, štedilniki, sesalci, loščilci, mešalci, bojlerji
 - radio aparati, televizorji, gramofoni, magnetofoni, transistorji, radijske in TV antene
 - svetilke: stropne, stenske, namizne, stojče

Nakup pohištva in gospodinjskih aparatov tudi na potrošniški kredit - 10-odstotni popust pri plačilu z devizami.

LJUBLJANA nama

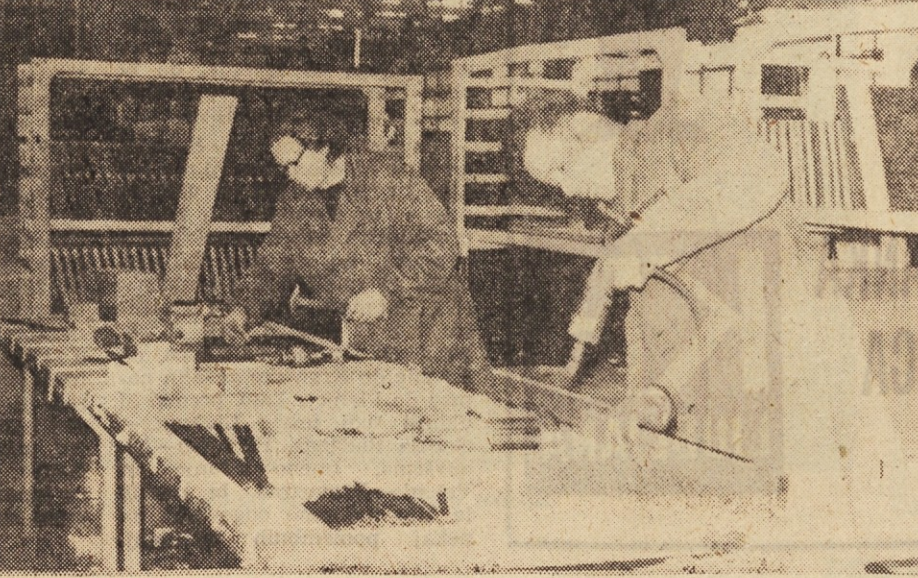
NA ZAČETKU IN OB KONCU TEKOČEGA TRAKU V »BRESTU«

Lesno industrijski kombinat BREST Cerkljica je lani s 6 milijardami in 180 milijoni S-dinarjev dohodka po plačani realizaciji kar za četrtno presegel poslovni uspeh prejšnjega leta. Pri tem je dobra polovica proizvodnje odpadla na finalne izdelke, ki jih zvečine izvažajo. Tako so lani na tujem zanje iztržili že 2.150.000 dolarjev.

Ceprav gozdovi pomenijo največje naravno bogastvo Notranjske, BREST čedalje težje prihaja do potrebne hlođovine. Eden izmed vzrokov takšnega stanja je tudi izredna konjunktura pri izvozu hlođovine in žaganega lesa. Zaradi tega, da bi vseeno zaposlili svoje zmogljivosti, BREST letos za dobrih 15% povečuje proizvodnjo finalnih izdelkov. Hkrati uvaja naj sodobnejše načine površinske obdelave, da bi na račun tega povečal dohodek pri izvozu. Ob našem obisku v kombinatu BREST letošnji plan še ni bil potrjen in zato nismo mogli dobiti podatkov o predvidenem izvozu. Namignili pa so, da BREST še nikoli ni imel tako velikih načrtov in možnosti, kakor se mu ponujajo prav letos.

Naši posnetki so nastali nekje na začetku in ob koncu tekočih trakov v Brestovih tovarnah pohištva v Cerkljici in Martinjaku. Tovarišica Ida, primka nam ni hotela zaupati (slika levo), dela pri stroju za poltiranje v cerkljiški tovarni pohištva. Od tam je tudi posnetek v sredini, ki prikazuje Olgo Zemljak in Valentina Subica, kako montirata tečaje in s tem opravljata eno zaključnih del. Na desni sliki pa je Pavla Striof, ki v tovarni pohištva Martinjak iz dneva v dan lakira stole in drugo drobno pohištvo.

Tekst in foto: M. GOVEKAR

JAVNO MNENJE:

Nezadovoljstvo z razponi osebnih dohodkov zaposlenih v kulturnih institucijah je največje med visoko kvalificiranimi

Direktorja mariborskega Centra za glasbeno vzgojo in poslanca Prosvečno-kulturnega zbora Skupščine SRS, prof. VLADA GOLOB, smo povprašali, kako bi on komentiral naslednjo ugotovitev raziskave javnega mnenja med zaposlenimi v kulturnih institucijah: Nekaj nad polovica anketiranih je izjavilo, da se jim zde razponi med osebnimi dohodki v kolektivu primerni. Vendar podatek, da je z razponi osebnih dohodkov zadovoljnih 72 odstotkov zaposlenih z manj kot srednjo izobrazbo, pa le komaj 45 odstotkov zaposlenih z visoko izobrazbo, kaže, da zadovoljstvo pada sorazmerno z rasti izobrazbe.

Glavni razlog za neprimerne razpone v osebnih dohodkih zaposlenih v kulturnih institucijah, je dejal tov. Golob, je gotovo ta, da moramo tudi ljudem z nižjo kvalifikacijo in mladim, višje kvalificiranim začetnikom, zagotoviti vsaj eksistenčni minimum. Nimamo pa še možnosti, da bi kot samoupravna delovna organizacija ob povečanem obsegu dela in večji kvaliteti dela povečevali tudi naš dohodek in s tem naš global za osebnih dohodkov. Družba nam še vedno reže denar proračunsko. Glede na vse to pa je članom kolektiva težko obrazložiti in jih prepričati v nujnost večjih razponov. Ob drugačnih pogojih formiranja dohodka institucije pa bi prav kvalitetni kader lahko doprinesel k temu, da bi dohodek institucije bil tudi večji. Prvovrsten glasbeni pedagog npr. v našem Centru ali prvovrstni reproduktivni umetnik npr. v naši gledališki ustanovi, bi s svojo kvaliteto gotovo zmogel dvigniti družbeni pomen in kulturni interes za ustanovo, v kateri dela. Večji interes za neko kulturno institucijo pa bi se gotovo tudi odražal na večjem dohodku institucije. Za tak sistem, za takšno medsebojno učinkovanje in odvisnost, pa smo danes pretogi. Danes je nemiseln govoriti o tem, da imamo realne pogodbe. Lahko tudi imamo pogodbe, toda sredstva nam odrezuje potem, ko se je, koliko je za kulturo ostalo, seveda tudi to le do prve restrikcije. Ker pa je temu tako, tudi v naši delovni organizaciji razponi ne dosežejo niti odnosa 1:3. To pa je za stimulacijo resnične kvalitete premalo, če je spodnja meja za ljudi s srednjo kvalifikacijo 600 N-din in tudi osebni dohodek značilne ni dosti nižji. Za ta delovna mesta tudi ni pritiska kvalitetnih reflektantov, saj so sorazmerno še vedno nizko ovrednotena. Hujši kot pri nas je gotovo problem nagrajevanja takih nižje kvalificiranih delovnih mest npr. v gledališču, saj brez tehničnih delavcev gledališča ni in ga je torej treba plačati. Da ne govorimo o tem, da je treba danes kurjača centralne kurjave plačati tam okrog 1000 N-din, sicer ga nimate, torej bolje kot višje kvalificiranega začetnika.

Naš zavod je uspel, da so mu vrata pri formiranju dohodka ostala vsaj za rezo odprta. Z družbenim skladom imamo pogodbo, kolikšen delež dohodka moramo sami ustvariti s prispevki staršev, različnimi izposojevalninami in najemninami. Kolikor nam je npr. lani priteklo čez 85.000 N-din, smo smeli sami razpolagati. Toda, ker je treba vzdrževati stavbo, obnavljati instrumente, za sklad osebnih dohodkov zopet ni ostalo nič. Če pa bi nam družba priznala na osnovi ovrednotenega delovnega programa le neki global in bi se direktno ne vmešavala v ustvarjanje dopolnilnih sredstev, bi gotovo lahko začeli bolj gospodarno upravljati, to pa se pravi tudi bolje stimulirati visoko kvaliteto delo.

Zaradi premajhnih razponov v osebnih dohodkih seveda iz kulturnih ustanov danes nihče ne beži, ker preprosto kulturnik, umetnik, pa tudi šolnik ne more ubezati zaradi boljših pogojev npr. v gospodarstvu. Določena fluktuacija iz Maribora v Ljubljano, odtod pa tudi v inozemstvo, pa npr. med dlasbeniki-instrumentalisti, že obstoja. V inozemstvu imamo že kar lep orkester. Pa tudi na drugih kulturnih področjih je Maribor v zadnjih letih zaradi tega, a ne samo tega, že izgubil precej kvalitetnega kadra. Iz istega razloga pa v Maribor tudi težko dobimo mlad, kvaliteten kader. To pa ni edini razlog zopet. Če bi v Mariboru organizirali tak način dela glasbenih reproduktivcev, ki bi ustrezal tudi današnjim potrebam, bi gotovo tudi zmogli sredstva za bolj stimulativno nagrajevanje resnično visoke kvalitete. Naša šola je izšolala npr. vrsto ljudi, kvalitetnih kadrov, ki bi se gotovo v Mariboru organizirali tak način dela glasbenih reproduktivcev, ki bi poleg dela v operi načrtno opravljali tudi vse naloge v zvezi s prirejanjem javnih koncertov in snemanjem za potrebe RTV. Taka racionalizacija bi pomenila gotovo živahnejše glasbeno življenje v Mariboru in možnosti za formiranje dostojnejših osebnih dohodkov visoko kvalitetnega kadra z rednim programiranim delom. Končno ima tudi Dunaj samo svojo filharmonijo, ki igra tudi v operi.

Se to, ni res, da ni meril, po katerih bi lahko ovrednotili kvaliteto dela kulturnih delavcev in reproduktivnih umetnikov. Merila so. Toda ker ni trdnosti za njihovo dolgoročno uveljavljanje, pa tudi ne denarja, jih ni mogoče izvajati. Zato tudi pada kvaliteta dela, mi pa danes tega vprašanja ne upamo zaostriti.

● PRIHODNJIČ: Zakaj se več kot polovica anketiranih zavzema za republiko kot glavnega financiranj programov kulturnih institucij? So razočarani nad kulturno politiko občin?

PRVA LASTOVKA ŠE NE PRINESE POMLADI

● Storjen je pomemben korak k izgrajevanju sistema financiranja kulturnih dejavnosti, ki pa terja tudi odločne nadaljnje korake na tej poti

Lani maja sem napisala članek, iz katerega v izvečkih navajam nekaj misli: Znano je, sem zapisala, da je upravni odbor republiškega sklada za pospeševanje kulturnih dejavnosti letos kljub skromnim sredstvom (300 milijonov S-din) organiziral vrsto širokih posvetov o tem, kako najboljše razporediti razpoložljiva sredstva. Republiški sekretariat za prosveto in kulturo pa je dodelil letos 14 zavodom s področja kulture ter nekaterim organizacijam ter društvom s področja kulture okroglo milijardo starih dinarjev. Ker so bile zahteve in potrebe večje, kot pa je bilo razpoložljivega denarja, so v razgovorih o možnostih za znižanje sredstev posameznim zavodom sodelovali le še direktorji, predsedniki svetov in računovodje. V javnosti slišiš zato lahko tudi mnenje, da se gremo demokracijo le z drobižem, da se vpliv širšega kroga zainteresiranih uveljavlja le pri majhnih denarjih, večji del sredstev za kulturo pa se deli po ustaljenih administrativnih tirnicah.

S posebnim zadovoljstvom zato zdaj, tričetrt leta po objavi teh misli pišem vest, ki je gotovo zelo pomembna. Minuli tork je namreč Prosvečno-kulturni zbor Skupščine SRS med drugim tudi obravnaval predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o skladu SRS za pospeševanje kulturnih dejavnosti, ki mu ga je predložil Izvršni svet. Ta zakon, ki pomeni prvi konkretni korak k izgrajevanju sistema financiranja dejavnosti na področju kulture, je zbor tudi soglasno izglasoval. Zakon je vselej pomemben tudi zaradi tega, ker združena sredstva omogočajo jasnejšo kulturno politiko v republici, če izvirajo iz področja filmske in založniške

dejavnosti, ki še ohranjata samostojne namenske sklade.

Bistvo novega zakona je združitev torej večjega dela sredstev, ki jih republika namenja za financiranje in pospeševanje kulturne dejavnosti. Tako bomo odpravili dosedanja dvotirnost, ko je sklad imel le sredstva za pospeševanje posebnih kulturnih dejavnosti, Republiški sekretariat za prosveto in kulturo pa je financiral iz svojega proračuna redno dejavnost tako imenovanih republiških kulturnih zavodov, dejavnost strokovnih društev in družbenih organizacij s področja kulture ter odkup likovnih umetnin. Na področje razširjenih nalog republiškega sklada pa zdaj vna-

šamo tudi možnost za širši družbeni vpliv na delitev in trošenje sredstev, saj je bilo v minulosti dovolj kritike na račun proračunsko-administrativne delitve sredstev iz proračuna Republiškega sekretariata za prosveto in kulturo (zato sem tudi še enkrat uvodoma objavila misli iz lani objavljenega članka). V skladu z zakonom, sprejetim statutom in merili bo torej odslej z združenimi sredstvi upravljali upravni odbor sklada, ki se bo z ozirom na povečan obseg nalog razširil od dosedanjih 11 na 15 članov. Da bi prepričali kakršenkoli zastoj v delu sklada oziroma zagotovili

tudi kontinuiteto dela upravnega odbora v zvezi z njegovo dosedanjo kulturno politiko, je razširitev sedanega upravnega odbora (ki bi mu potekel mandat konec letošnjega leta) gotovo za zdaj bolj smotrna kot pa imenovanje povsem novega upravnega odbora. Od upravnega odbora lahko le pričakujemo, da bo področje kulture odslej obravnaval kompleksnejše, tako glede na različna kulturna delovna področja kot tudi glede na kulturni razvoj regionalnih območij; in da bo postopno vendarle realiziral družbene smernice kulturnega razvoja v naši republici.

PRVI KORAK TERJA NADALJNI KORAK

Odbor za proučevanje zakonov in drugih predlogov Prosvečno-kulturnega zbora, ki je v svojem poročilu pred zborom zelo pozitivno ocenil ta korak, pa je opozoril, da ob tem še vedno ostaja odprto vprašanje STALNEGA ODNOSA pri družbeni udeležbi sredstev za kulturo v republiškem proračunu. Vir sredstev sklada je namreč še vedno proračun. Dokler pa ne bomo utrdili omenjenega stalnega odnosa, tudi upravni odbor sklada ne bo mogoče uveljavljati dolgoročnih programskih konceptov. Opozoril

je, da smo v srednjeročnem načrtu razvoja SR Slovenije zapisali, da je treba v letošnjem in prihodnjem letu do kraja proučiti in izdelati sistem financiranja kulturnih dejavnosti, ki pa seveda vse dotlej ne more biti sistem, dokler ne vnesemo vanj stabilnosti in stalnosti denarnih virov. Temu prvemu koraku k smotnejšemu financiranju kulturnih dejavnosti in vodenja kulturne politike bi torej v prihodnje morali slediti še nadaljnji koraki. Tako korak k zbiranju avtonomnih sredstev za kulturo, ki bi se zbirala mimo proračuna.

K pozitivni oceni novega zakona pa je bilo iz zbora slišati tudi nekatera opozorila. Na primer opozorilo, da bi na dosedanjo politiko sklada (ki je uspel za lastno participacijo angažirati tudi nemajhna sredstva občin za različne kulturne programe) začele pritiskati kulturne ustanove s svojimi zahtevami po večjih sredstvih za redno dejavnost. Nihče ne dvomi, da take zahteve ne bi mogle biti tudi upravičene. Toda ni jih mogoče reševati na račun doslej zasnovanih programskih aktivnosti sklada, ki so že dale zelo lepe rezultate.

In še eno pomembno opozorilo. Sklad zelo pozno izve za sredstva, s katerimi bo razpolagal v tekočem proračunskem letu. Zato je, kot se čudno sliši, lani ostalo nekaj denarja sklada celo neizkoriščenega, saj je bil natečaj sklada tako pozno objavljen, da so marsikje občinska sredstva bila že razdeljena in ni bilo mogoče več dobiti s strani občin potrebne denarne participacije. Seveda je tudi to dokaz več, kako neznanost sklada na proračun ni smotrna.

V naslov sem zapisala, da ena lastovka še ne prinese pomladi, pa čeprav je sigurna znanilka te pomladi. Prvi korak k urejanju financiranja kulturnih dejavnosti je storjen, je znanilec nadaljnjih korakov. Le da vmes ne bi predolgo čakali na resnično »pomlad«.

SONJA GASPERŠIČ

Desetnica našega časa

(Nadaljevanje s 1. strani)
polna nasprotij. Pa zanesljivo ne posebno drugačna od podobe katerekakoli Celju podobnega mesta.

Res je, s pridržkom je treba obravnavati ta odnos zaposlenega Celja do kulture. Ne samo zato, ker je odgovarjalo premalo Celjanov, da bi njihove odgovore suvereno posploševali za vse mesto; tudi zato ne, ker je težko reči, da tisti, ki ne vidi vsake premiere v gledališču, ni kulturen, da kogar ne zanimajo koncerti simfoničnih orkestrorov, tudi ni v likovni salon.

Take sodbe bi bile še vse kaj hujšega kot samo prenapetost.

Zato pa je toliko bolj oprijemljiva neka druga relacija, tista namreč, ki razkriva odnos do kulturnih dobrin med nekvalificiranimi, priučeni, kvalificiranimi in visoko kvalificiranimi delavci, med strokovnimi delavci, tehniki, inženirji, zdravniki, skratka med inteligenco. Če pa na tej relaciji razvrtimo odgovore, so razmerja presenetljivo podobna in izobrazbene razlike — čeprav bi praviloma morale pogojevati različno intenzivno pohlep po kulturnih dobrinah — skorajda ne povzročajo odstopanj. Vsaj dovolj upravičenih ne, zatrjujejo celjski sindikati. In prav to je spet v presenetljivi nasprotju z nič kolikokrat preverjenim spoznanjem, da razvitejši materialni odnosi neizbežno sproščajo razvitejšo duhovno odnose, da po drugi strani duhovni razvoj človeka vpliva na njegovo sposobnost ustvarjanja; da zato pomeni siromašiti prvo, tudi osiromašiti drugo in obratno.

Pa ne gre za to, da bi v negled pogrevali stare resnice. Veliko bolj pa za to, da ugotovimo družbeni defekt, in še bolj, da razkrijemo vzroke zanj. Čeprav seveda ob tem ni nič manj pomembno vprašanje, koliko se zavedamo resnosti tega defekta.

In komu pripisati to krivdo za ta družbeni defekt? Odnosu zaposlenega do kulture, temu, da premalo občuti kulturno željo? Je res samo od njega in povsem odvisno, kolikšne so njegove potrebe po kulturnih dobrinah?

Ali pa naj krivdo pripisemo komu drugemu? Sicer pa prepustimo besedo celjskim sindikatom, ko so že razpravljali o teh vprašanjih.

Prst kritike je najprej pokazal na šolo: niti prenizki dohodki zaposlenih niti kaka splošna nezainteresiranost, s časom in razmerami pogojena, temveč predvsem pomanjkljiva kulturna vzgoja, ki bi se morala začeti že v šolskih klopeh. Ze tu bi se moral začeti veliko intenzivnejše oblikovati odnos do kulturnih dobrin. Pa se ob oklešenih programih ne more, zato je tudi kasneje toliko težje poklicnim kulturnim ustanovam razvijati tovrstno vzgojo proizvajalcev.

Po drugi strani pa je spet očitek celjskih sindikatov naperjen zoper poklicne kulturne ustanove: bolj zaprte v svoje probleme kot usmerjene k proizvajalcem se vse premalo zavedajo potrebe, da med njimi vzbude interes za dobrine, ki jih posredujejo, da ta interes tudi razvijajo in usmerjajo. Zapirajo se vase in v svoje materialne tegobe, namesto da bi se oprle na delovne kolektive; vrtiljo sa v nekakšnem krogu pričakovanja, da bo nekdo rešil težave. Ta »nekdo« pa je družba, pristavljajo v celjskih sindikatih, ki pa ostane vse dotlej samo imaginarni »nekdo«, dokler ne bodo ustanove našle poti do proizvajalcev, ki tudi ne-

posredno odločajo o ustvarjenih sredstvih, in v njih vzbudile interesa za kulturne dobrine.

A tudi v tem je le pol resnice.

Spričo devetero drugih skrbi, je to deseto, recimo ji kar skrb za kulturno življenje proizvajalcev, doletela usoda desetnice. Niti samoupravni organi niti službe niti sindikati v delovnih organizacijah je ne priznavajo za svojo. In kot že vse desetnice je tudi ta odšla — iz delovne organizacije.

Pa bi se morala vrniti! Delovna organizacija ne more skrbeti samo za fizične sposobnosti proizvajalcev, poskrbeti mora tudi za razvoj njihovih umskih sposobnosti. K materialnim dobrinam namreč sodijo tudi delovne dobrine, k fizični rekreaciji tudi duhovna. Le po tej poti se more razvijati celovita osebnost, in samo s tako osebnostjo lahko razvijamo samoupravne odnose, s tem pa zagotavljamo družbeni napredek. Pol osebnosti pa ni daleč od robota, a robot je lahko le stroj.

Od tod zahteva celjskih sindikatov: skrb za kulturno vzgojo zaposlenih mora slednjič le postati sestavni del poslovne politike delovne organizacije. — in

Med šolskim odmorom pod februarjskim soncem

Bodo morali namesto rudarske svetilke

ČE NAJ BI V BLIŽNJI PRIHODNOSTI KONČNO LE PRISLI DO ENERGETSKE BILANCE SLOVENIJE IN JUGOSLAVIJE, BOSTA V NJENIH OKVIRIH GLEDE PREGOVNOSTVA OPREDELJENA PREDVSEM VLOGA IN POLOŽAJ TAKO IMENOVANIH PERSPEKTIVNIH RUDNIKOV. SEDEM TAKIH PREGOVNIKOV NAJ BI BILO V NAŠI DRŽAVI, MED NJIMI RUDNIK LIGNITA VELENJE TER RUDNIKA RJAVEGA PREGOGA ZAGORJE IN TRBOVLJE.

KAJ IN KAKO PA BO Z USODO OSTALIH, MANJŠIH PREGOVNIKOV? JIH BO TREBA ENOSTAVNO ZAPRETI, NE DA BI POPREJ POMISLILI NA MOREBITNO PReUSMERITEV V NEKO DRUGO PROIZVODNJO IN V ZVEZI S TEM NA PREKVALIFIKACIJO RUDARJEV? ČE JIH BODO OPUSTILI, KDAJ NAJ BI PRISLO DO LIKVIDACIJE, DA BI SE OPRAVIČILE VSAJ TISTE MINIMALNE INVESTICIJE, KI JIH »MALI« RUDNIKI SE ZMOREJO IN KI SO TUDI NUJNE, DA LAHKO NADALJUJEJO Z DELOM? IN KONČNO: ALI NAJ VSA BREMENA V ZVEZI S TEM NOSIJO ZGOLJ PRIZADETE DELOVNE ORGANIZACIJE, ALI PA BI JIM VSAJ Z NASVETOM, ČE ŽE NE MORE S SREDSTVI, MORAL POMAGATI SE KDO DRUGI?

TA PROBLEM ZDAJ NAJBOLJ ODLOČNO ZASTAVLJAJO RUDARJI IZ SENOVEGA, ČEPRAV SE S PODOBNIMI PROBLEMI SREČUJEJO TUDI V KANIŽARICI, KOČEVJU IN DRUGOD.

poiskati Aladinovo?

Odgovor na vsa ta in druga, z njimi povezana vprašanja prav gotovo ni lahek. Verjetno pa prizadeti kolektivi sami in brez pomoči širše družbene skupnosti svojih problemov ne bodo mogli razrešiti. Zato ker se je večina premogovnikov znašla na meji rentabilnosti predvsem zaradi tega, ker se je v vseh po-vojnih letih rudniška akumulacija delno prelivala v krepitev materialnih osnov ostalega gospodarstva. Po reformi pa se položaj rudnikov tudi ni izboljšal, čeprav jim je bilo dovoljeno delno zvišanje prodajnih cen. Zato ne bi bilo prav, če bi zdaj te kolektive, ki polagoma postajajo invalidi, prepustili čisto sami sebi.

Seveda pa je vprašanje, kako pomagati tem kolektivom, kajti njihovi pogoji gospodarjenja se med seboj močno razlikujejo, čeprav se vsi trudijo, da bi čim bolj znižali proizvodne stroške in čeprav mnogi med njimi zgolj na račun nizkih osebnih dohodkov »krpajo« svoje bilance. Mnenja o tem so namreč močno deljena.

UVOD ZA OGREVANJE

Prav zato je mogoče pritrditi stališču, naj bi preko sproščene konkurence na trgu prišli do selekcije, s katero se ne bi bile ogrožene energetske potrebe naše družbe. Če bi že imeli določene zasnove razvoja posameznih gospodarskih panog, če bi v teh okvirih že obstajali tudi energetski programi porabe po virih in količinah, potem bi bila omenjena pot do selekcije nedvomno hitrejša in lažja. Tudi prizadeti kolektivi bi namreč vedeli za splošne družbene potrebe, znotraj katerih bi verjetno lahko poiskali tudi svojo perspektivo. In kar je predvsem važno: lahko bi si ustvarili tudi dober del potrebnih sredstev.

Obstajajo namreč nekateri podatki, ki opozarjajo na naslednje: če bi »izropali« rudnike, katerim prej ali slej grozi likvidacija, bi odpadli znatni stroški za enostavno reprodukcijo, ker bi vzdrževanje omejili na najmanjšo možno mero. Proizvodni stroški pa bi tudi lahko bili bistveno nižji, ker bi »izropali« le najbogatejša, oziroma najceneje dosegljiva ležišča premoga, po katerih zdaj ne smejo poseči, če si nočejo za vnaprej spodrezati korenin.

Na te probleme, ki se bodo z vsjo ostrino zastavili morda še čez nekaj let, bi se torej morali vnaprej pripraviti, kakor so se nanje pripravili v gospodarsko bolj razvitih državah. Kot rečeno, prizadeti rudniški kolektivi tega ne zmorejo sami, če ne poznajo natančnih dolgoročnejših usmeritev svoje in vseh ostalih gospodarskih panog. Z omenjenim »ropanjem« pa bi si lahko že zdaj ustvarjali osnovni kapital, potreben za preusmeritev v drugo proizvodnjo.

Zaradi tega pomanjkanje finančnih sredstev, s katerimi bi družbena skupnost pomagala v primerih, o katerih govorimo,

ni najvažnejši problem, ki prizadeva manjše premogovnike. Teh sredstev, četudi bi bila na voljo, končno tudi ne bi bilo mogoče naložiti s takim učinkom, kot bi ga lahko dosegli, če bi jih vlagali v rudnike, ki imajo večje zaloge in večje možnosti za uvajanje mehanizacije, s tem pa za cenejšo proizvodnjo.

Z drugimi besedami: prav je, da gradivo o dolgoročnem razvoju našega gospodarstva do leta 1970 govori o nujnosti vlaganj v tako imenovane perspektivne rudnike. Ni pa prav, da to gradivo niti z besedico ne opozarja na usodo ostalih premogovnikov. Prav v tem, kar manjka, pa se trenutno kažejo največje težave »malih« rudnikov, saj po domače povedano res ne vedo, kaj naj bi in česa naj ne bi storili, da odločitev njihovih kolektivov ne bi preveč prizadela.

Če o vsem tem toliko razmišljamo, tega nismo storili zato, ker bi zagovarjali »reševanje« prav sleherne delovne organizacije. Toda treba je bilo spregovoriti o tem zato, ker tudi kolektiv, ki že leta in leta iščejo možnosti dolgoročnejše lastne usmeritve, ob tem od nikogar ne dobijo nobene pomoči. Ko pa o tem razpravljamo, velja opozoriti na primer Rudnika rjavega premoga v Senovem.

»KAJ PA VAM JE HUDEGA?«

Najprej nekaj osnovnih podatkov:

Se petnajst do dvajset let bi lahko kopal premog v Senovem, če bi vzdrževali sedanji obseg proizvodnje — okoli 230 tisoč ton premoga na leto. Pri tem pa se poslovni stroški pri sedanjih prodajnih cenah ne bi smeli niti za malenkost zvišati, sicer bi rudnik zašel v čisto izgubo. Že zdaj jim namreč za sklade ostaja komaj 40 milijono

nov starih dinarjev ali dobre tri odstotke ustvarjenega dohodka. Pri tem so lani še lahko izplačali povprečne osečne dohodke v višini 79.800 starih dinarjev mesečno, kar jih uvršča nekje na zgornjo polovico v primerjavi z enakimi kolektivmi.

To so dejstva, ki jih poznajo prav vsi senovski rudarji. Njihov predsednik delavskega sveta, tovariš RADO KOZOLE pravi:

»Verjetno zato, ker že 14 let prodamo vse, kar nakopljemo; ker bi vsako leto lahko prodali še več, kot pa lahko prodamo na trgu; ker imamo tudi zdaj, ko se marsikje kopičijo zaloge, prav vse prodano, naše besede naveljavajo na gluha ušesa. Konec koncev je res, da živimo iz rok v usta in da smo tega naveščani...«

Doslej nam je prisluhnil samo naš poslanec tovariš KOMOCAR, vendar — kaj naj on sam stori v skupščini? Mi pa bi radi našli svojo perspektivo, dobili nasvet, pomoč... Saj naposled ne gre samo za 920 rudarskih družin, gre za prihodnost našega kraja. Prepričan sem, da bi marsikdo prispeval sredstva, če bi se odločili za perspektivno in donosno proizvodnjo, ker bi pri tem vsak sofinancer ustvarjal znaten del dohodka tudi zase. Zdaj pa, ko slučajno še lahko vse prodamo, kar pa je tudi zasluga tega, da smo blizu Zagreba, kjer imamo veliko kupcev, vsepovsod — razen našega poslanca — odgovarjajo, da nam ni nič hudega; da so drugi še v večjih zadržkih, pa niso tako sitni kot mi!«

POLNA OMARA ELABORATOV IN...

V pisarni inženirja TONETA KOŽELJA, direktorja senovskega rudnika, stoji omara, ki po dimenzijah presega vse standar-

de po JUS. Direktor jo je odprl in povedal:

»Tle papirji, s katerimi že do vrha naložena, so nas veljali 30 milijonov starih dinarjev. To so naši elaborati, programi, študije, rezultati raziskav in še vse drugo, kar smo v zadnjih sedmih letih pripravili za morebitno preusmeritev, kajti vemo, da dolgega »rudarskega« življenja nimamo pred sabo.

Če bi te papirje podrobno pregledala, bi med njimi našla elaborate za cementarno, potrjene od izvršnega sveta, kajti geološki pogoji na našem področju so takšni, da bi se gradnja pod takratnimi pogoji (leta 1960, op. pisca) izplačala. Pa nas niso dovolj podprli, ko je šlo za kredite... Potem so tukaj izvidi strokovne komisije izvršnega sveta, ki je leta 1962 ugotovila, da bi za nas morda prišla v poštev preusmeritev v kovinsko ali kemično stroko — predelovanje plastičnih mas. Glede na to smo zadnji dve leti pred reformo res veliko kooperirali z jugoslovanskimi strojnimi tovarnami. Ker tem podjetjem zdaj manjka dela, ga v tej veji tudi za nas ni več, čeprav smo v te namene opremili precej veliko delavnico... Končno pa so tu še nekateri načrti in študije o gradnji livarne za sivo litino, za kar smo že ugotovili, da se ne bi izplačala. Slovenija in Jugoslavija pa bi potrebovali livarno preciznih odlitkov, na primer za šivalne in pisalne stroje, za industrijo precizne mehanike itd. To zdaj delajo nespecializirana podjetja in zato so omenjeni izdelki dragi. Vendar pa tudi o tem ni natančnih analiz in tako tudi ta projekt »spi spanje pravičnega...« Če pa bi obstajala kakršna koli in vsaj za silo dolgoročna usmeritev razvoja posameznih gospodarskih panog, bi se razen nas laže odločili tudi tisti, ki to potrebujejo in ki bi morda lahko prispevali tudi sredstva. Hočem reči to, da smo veseskozi mislili na svojo perspektivo, ki bi jo iskali znotraj interesov celotnega gospodarstva, vendar nihče ni posedoval konkretnih podatkov, kaj naj storimo, da to ne bi pomenilo samo trenutne rešitve. Da pa bi sami realizirali katerega koli teh projektov, da bi sami nosili ves riziko, pa nikoli nismo imeli dovolj denarja.«

...NEVARNO MALODUŠJE

»Zaradi vsega tega je razpoloženje med kolektivom precej slabo,« je dodal predsednik sindikata STEFAN ŠTOK. »Ko smo se odločevali za razne raziskave, projekte in elaborate, smo od tega pričakovali kaj več kot to, da ta papir zdaj dela napotje v direktorjevi pisarni. Zlasti še zato, ker so nam odgovorni republiški organi prikrmavali, kako pametno je, da mislimo na lastno perspektivo. Ko pa bi morali primakniti denar — poudarjam, da je to bilo v času, ko so še bile možnosti — so se pa vsi umaknili...«

Vseeno pa mislim, da rok ne smemo dvigniti in se predati malodušju. Tisto, kar je doslej bil samo naš problem, postaja problem številnih drugih rudnikov. Odgovorni organi bodo nekaj morali storiti, kajti negotovost postaja že kar moreča in neznostna. Prepričan pa sem, da reforma vsem nam ne bi povzročala tolikšnih težav, če bi se povsod tako zamislili nad svojo perspektivo, kot smo se mi že pred leti in če bi že takrat začeli pripravljati vse tisto, kar

Kopač Martin Žibert je tisti dan delal na zapadnem polju na številki 102, kot rudarji poimenujejo svoja delovna mesta: »S krampom se ubadam za šestdeset tisočakov na mesec. To je naša najvažnejša »mehanizacija«, kajti premogovni sloji tako nerodno potekajo pod zemljo, da je uvajanje prave mehanizacije skoraj nemogoče!«

zdaj ugotavljamo, da nam manjka. Če pa nimamo dolgoročnih zasnov gospodarskega razvoja, po mojem tega niso krivi samo delavci, hočem reči kolektivni delovni organizaciji.«

KAJ PRAVIJO DRUGI?

Za mnenje o teh problemih smo povprašali še predstavnike raznih organov in organizacij, ki bi verjetno morali sodelovati pri razčiščevanju vprašanj, s kakršnimi se srečujejo senovski rudarji in njim podobni kolektivi.

Republiški sekretar za gospodarstvo SVETO KOBAL, direk-

tor poslovnega združenja energetike SR Slovenije inženir CIRIL PROHINAR ter tajnik sveta za energetiko pri Gospodarski zbornici SR Slovenije ZAR KO GERMEK so poudarili, da je ekonomsko nujno, da bo treba senovski in njemu podobne rudnike sčasoma zapreti. Nihče izmed njih pa ni povedal, zakaj še nimamo dolgoročnih zasnov gospodarskega razvoja za te panoge, zakaj v gradivu glede gospodarskega razvoja naše republike vse dc zasnove dni ni bil niti besede o usodi »malih« neperspektivnih rudnikov pri mogoče in slednje: kako bodo te institucije sodelovale pri urejanju teh vprašanj. Tovariša Kobal in Prohinar sta pri tem dodala, da bosta v prihodnjih dneh osebno obiskala senovski rudnik, da bi se na kraju samem seznanila z vsemi dejstvi in tako poizkusila pomagati pri iskanju poti do konkretnih rešitev.

Predsednik občinskega sindikalnega sveta v Krškem in republiški poslanec tovariš EDO KOMOCAR pa je minulo nedeljo na občnem zboru sindikalne podružnice senovskih rudarjev dejal: »Na zahtevo skupine poslancev je skupščina pred dnevi sprejela amandma na osnutek resolucije o gospodarskem razvoju naše republike do leta 1970. Vsebinska ugovora je v tem, da bo treba na osnovi energetske bilance, ki jo pripravljajo, nakazati osnove za preusmeritev prizadetih kolektivov. Na tem skupščinskem sklepu pa bo treba tudi vztrajati!«

In še stališče predsedstva R sindikata delavcev industrije in rudarstva, ki je pred nedavnimi razpravljalo o odnosu do problemov podjetij, katerih gospodarski položaj se zaostuje:

»Odlaganja soodgovornosti za rešitev perspektive zaposlenih v teh delovnih organizacijah pomenijo za ničemer opravičevalni. Odgovor na ta vprašanja bi morali čimprej posredovati tako gospodarska zbornica SR Slovenije kakor tudi Izvršni svet Skupščine SR Slovenije in banki. Po svojih močeh je pri iskanju najboljnih rešitev pripravljeno sodelovati tudi RO sindikata delavcev industrije in rudarstva.«

In — kaj zdaj?

Tako delavci kot tudi sindikat terjajo jasn odgovor na vprašanje o tem, kakšna bo perspektiva rudnikov, katerih gospodarski položaj se zaostuje, čeprav se pokazala vsa vloga in namen, da dovolj zgodaj tudi sama storijo, kar še je v njihovih močeh.

Čeprav in žal tega odgovora ne moremo posredovati, naj se enkrat poudarimo, da samih sebi teh kolektivov ne bi smeli prepustiti. Slišati je namreč tudi mnenja, da v pogojih samoupravnega sistema vsak kolektiv sam odgovarja za svojo pot in perspektivo. Dokler pa nimamo jasno izoblikovanih stališč in smernic o gospodarskem razvoju naše dežele, to prav gotovo ne more veljati.

MILAN GOVEKAR

Z rudarskim pozdravom »Srečno« sem se poslovil od inženirja Tinka Vidmarja — pomočnika obratovodje, inženirja Edgarja Peternela — obratovodje in Jožeta Škoberneta — jamskega nadzornika (od desne proti levi), ki so me spremljali po rovih in predhuhih senovskega rudnika. Prvi z leve je Jože Stopar, učni kopač